

גמרא סדורה

מסכת נדה

פרק ו' - "בא סימן"

לימוד פרק זה מוקדש
לעילוי נשמת מו"ר הרב עמירם עולמי זצ"ל הי"ד
שהיום לפני 25 שנה נרצח בידי בני עוולה
העולם הפסיד אחד מגדוליה
והתמעטה תורה בישראל
כ"ד כסליו תשנ"ה

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

©

כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודיך" ולדניאל ברק ווינט.

טו חשוון תש"פ

מסכת נדה פרק ו' - "בא סימן"

1. מח, א-ב

כ"ז

מתניתין

בא סימן התחתון עד שלא בא העליון - או חולצת,

או מתיבמת.

בא העליון עד שלא בא התחתון, אף על פי שאי אפשר: רבי מאיר אומר: לא חולצת,

ולא מתיבמת.

וחכמים אומרים: או חולצת,

או מתיבמת.

מפני שאמר: אפשר לתחתון לבא עד שלא בא העליון,

אבל אי אפשר לעליון לבא עד שלא בא התחתון.

גמרא

"אף על פי שאי אפשר" - והלא בא!

"בא" לרבי מאיר,

"אף על פי שאי אפשר" - לרבנן.

ולתני: 'בא העליון' - רבי מאיר אומר: לא חולצת ולא מתיבמת.

וחכמים אומרים: או חולצת או מתיבמת,

ואנא ידענא: משום דאי אפשר הוא!

אי לא תנא: "אף על פי שאי אפשר" - הוה אמינא: רוב נשים - תחתון אתי ברישא,

ומיעוט - עליון אתי ברישא,

ורבי מאיר לטעמיה דחייש למיעוטא,

ורבנן לטעמיהו דלא חיישי למיעוטא.

והני מיילי בסתמא,

אבל היכא דבדקו ולא אשכחו - אימר: מודו ליה רבנן לרבי מאיר דעליון קדים,

קא משמע לן: דאי אפשר,

ודאי אתי ומנתר הוא דנתר.

בשלמא לרבי מאיר, היינו דכתיב: "שדים נכנו ושערך צמח"²⁷² (יחזקאל טז, ז),

אלא לרבנן איפכא מבעי ליה!

הכי קאמר:

כיון ששדים נכנו - בידוע ששערך צמח.

בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב: "בעשות ממצרים דדוך למען שדי נעוריק"²⁷³ (יחזקאל כג, כא),

אלא לרבנן, איפכא מבעי ליה!

הכי קאמר:

כיון שבאו דדוך - בידוע שבאו נעוריק.

ואיבעיית אימא:

מאי "שדי"? כולה בדדי כתיב,

והכי קאמר הקדוש ברוך הוא לישראל:

איכרפו דדוך - לא הדרת בה,

אישתדו דדוך - נמי לא הדרת בה.

מח, ב

דכולי עלמא מיהא אתחתון סמכינן - מנלן?

מתני'
בא סימן התחתון. שתי שערות
סימן נערות:
העליון. בוחל:
או חולצת. גדולה היא
שהשערות סימן מובהק ועליהן
סמכינן ולקמן מפרש טעמא:
אע"פ שאי אפשר. פרכין
בגמרא והלא בא:
אבל אי אפשר כו'. דהא ודאי
מדאתא עליון תחתון נמי אתא
אלא שגשגו:

גמ'
בא לר"מ. דכיון דאמר ר"מ לא
חולצת דקטנה היא מכלל דס"ל
אפשר לעליון לבא קודם
לתחתון:
וליתני בא העליון. עד שלא יבא
התחתון ולא ליתני אע"פ שאי
אפשר:

רוב נשים תחתון אתי ברישא
ומיעוט עליון. והאי דקאמר
ר"מ קטנה היא משום דחייש
למיעוטא שהעליון בא
בקטנותה ורבנן אזלו בתר רובא
הלכך מכי אתא עליון לא בעיא
בדיקה דמסתמא תחתון אתא
וכיון דטעמיהו דרבנן משום
רובא הוא ה"מ בסתמא היכא
דלא בדקו:

אבל היכא דבדקו ולא אשכחו.

תחתון:
אימא מודו. דקטנה היא
וממעוטא היא קמ"ל כו':

שדים נכנו. והדר ושערך צמח
אלמא עליון זימנין דקדים:

בעשות ממצרים דדוך. שהיו
מצרים משחקים ביך וממעכין
דדוך:

למען שדי נעוריק. כדי להתאנף
ולזנות ביך כשתהיה ראויה
לאשה ותבואי לימי נערות שדי
לשון השלכה כלומר עדיין היו
שערות נעוריק עומדים
להשתלח ולצאת אלמא דדים
קדמי:

ומאי שדי. דמשמע דעדיין היו
לצאת:

כולה בדדי כתיב. והאי שדי
לשון שדים:

איכרפו. כשהתחילו לגדל
ולעקוץ:

אישתדו. גדולות כל צרכן
כשדים גמורים לשון אחר
איכרפו נפחו ממיעוד מצרים
כלומר לקית על ידם אישתדו
יבשו זאת מצאתי:

²⁷² רבבה מצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי ותבאי בעדי עזיים שדים נכנו ושערך צמח ואת ערם ועקיה

²⁷³ ותפקדי את זמת נעוריק בעשות ממצרים דדוך למען שדי נעוריק

רַס"י

איש. אין בו סימן עליון שאין בו
סימן דדים משתנים:
תניא נמי הכי. דאתחתון
סמכינן:

אמר רב יהודה אמר רב,

וכן תנא רבי רבי ישמעאל:

אמר קרא: "איש או אשה כי יעשו מקל הטאות האדם"²⁷⁴ (במדבר ה, ו) -

השן הַקְּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ לְכֹל עוֹנְשֵׁי שַׁבְּתוֹרָה,

מָה אִישׁ - בְּסִימָן אֶחָד,

אִף אִשָּׁה - בְּסִימָן אֶחָד.

ואימא: או האי או האי!

כְּאִישׁ,

מָה אִישׁ - תַּחְתּוֹן וְלֹא עֲלִיוֹן,

אִף אִשָּׁה - תַּחְתּוֹן וְלֹא עֲלִיוֹן.

תניא נמי הכי:

"אמר רבי אליעזר ברבי צדוק:

בָּךְ הָיָה מְפָרְשֵׁי בִּבְנֵה, וְאָמְרוּ:

בֵּינוֹן שָׂבָא תַּחְתּוֹן - שׁוּב אִין מְשַׁגְּיחִין עַל עֲלִיוֹן".

²⁷⁴ דבר אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו מקל הטאות האדם למעל מעל ביהוה ואשימה הנפש ההוא

2. מח, ב - מט, א

כ"י

שטוחנות ברחים. ומתוך שמנידות זרועותיהן תדיר מתפשטים דדיהן:
שנישוף. פריי"ד בלעז כמו (יומא דף ל.) מצוה לשפוף:
אפקריסותן. מעפרת והוא סודר ותולה על דד הימין אבל בנות עניים אין להן מעפרת:
על גססיהן. על צדיהן על צד תנשאו מתרגמינן על גססיהן תתנטלון (ישעיהו סו):
לפני הפרק. קודם עונת נדרים שאפילו הביאה שומא נינהו וקטנה היא:
נשים בודקות אותן. דבין אמרו איתנהו בין אמרו ליתנהו בקטנה מחזקינן לה ולא עליוהו סמכינן ובדיקתן להכי מהניא דאי משתכחי בה הני גופיהו לאחר הפרק אמרינן שומא נינהו כדמפרש לקמן ולאחר הפרק נמי אי אמרי איתנהו מהימני וחלצה דהא אורחא הוא למיהוי לה ואי אמרי ליתנהו לא ממאנת דחיישינן שמא נשרו הלכך אנשים לא סמכינן:
תוך הפרק. דמסתמא לאו גדולה היא ואי משתכחי מחזקינן לה בגדולה:
אין נשים בודקות אותן. שאין נשים כדאי לסמוך עלייהו להתיר ספקות על פיהן ולומר גדולה היא שתחלוץ וסי"ל לרבי יהודה הביאה שתי שערות תוך הפרק סימן הוא כלאחר הפרק הלכך לא מהימנן והכי מפרש לה לקמן:
ר"ש אומר כו'. מפרש לקמן:
דאי משתכחי. השתא אמרינן נמי לאחר הפרק שומא נינהו ולא חלצה אי לא אתו בה אחריני ולהכי הוא דמהימני למיאון להחמיר שלא תמאן:
אבל לחליצה בעיא בדיקה. ואשה נאמנת עליה הואיל ולאחר הפרק הוה ואורחא למהוי לה כדפרשינן לקמן לאחר הפרק דאיכא חזקה דרבא סמכינן אנשים: ה"ג קסבר תוך הפרק כלאחר הפרק (דמל) ולאחר הפרק דאיכא חזקה כו'. והכי פירושא תוך הפרק להכי לא מהימנא דקסבר רבי יהודה תוך הפרק אם הביאה אמרינן סימן הם וגדולה היא הלכך אתי למשרי מידי דלאו אורחא ע"פ נשים דלאו כהלכתא דאע"ג שנאמנות הן לאחר הפרק התם הוא דאיכא חזקה דרבא אבל תוך הפרק כו':

תניא:

"רבן שמעון בן גמליאל אומר:
 בנות ברכים - תחתון ממנהר לבא,
 מפני שרגילות במרחצאות.
 בנות כפרים - עליון ממנהר לבא,
 מפני שטוחנות ברחים.
רבי שמעון בן אלעזר אומר:
 בנות עשירים - צד ימין ממנהר לבא,
 שנישוף באפקריסותן.
 בנות עניים - צד שמאל ממנהר לבא,
 מפני ששואבות כדי מים עליהן".

ואיבעית אימא:

מפני שנושאים אחיהן על גססיהן.

תנו רבנן:

"צד שמאל קודם לצד ימין.
רבי חנינא בן אחי רבי יהושע אומר:
 מעולם לא קדם צד שמאל לצד ימין,
 חוץ מאחת שהיתה בשכונתי,
 שקדם צד שמאל לצד ימין וחזר לאיתנו".

תנו רבנן:

"כל הנבדקות - נבדקות על פי נשים.
 וכן היה רבי אליעזר מוסר לאשתו.
ורבי ישמעאל מוסר לאמו.
רבי יהודה אומר:
 לפני הפרק,
 ולאחר הפרק - נשים בודקות אותן.
 תוך הפרק - אין נשים בודקות אותן,
 שאין משיאין ספקות על פי נשים.
רבי שמעון אומר:
 אף תוך הפרק - נשים בודקות אותן.
 ונאמנת אשה - להחמיר,
 אבל לא להקל.

ביצד?

"גדולה היא שלא תמאן,"
"קטנה היא שלא תחלוץ,"
 אבל אין נאמנת לומר: **"קטנה היא שתמאן,"**
"וגדולה היא שתחלוץ".

אמר מר:

"רבי יהודה אומר: לפני הפרק ולאחר הפרק נשים בודקות אותן".

בשלמא **"לפני הפרק"** בעי בדיקה - דאי משתכחי לאחר הפרק שומא נינהו.
 אלא **"לאחר הפרק"** - למה לי בדיקה?

והאמר רבא:

קטנה שהגיעה לכלל שנותיה - אינה צריכה בדיקה,
 חזקה הביאה סימניו!

כי אמר רבא: "חזקה" - למיאון,

אבל לחליצה - בעיא בדיקה.

"תוֹךְ הַפֶּרֶק - אִין נְשִׁים בּוֹדְקוֹת אוֹתוֹן".

קְסָבֵר: תוֹךְ הַפֶּרֶק - כְּלֵאחֵר הַפֶּרֶק (דְּמִי).

וּלְאַחֵר הַפֶּרֶק, דְּאִיכָא חִזְקָה דְּרַבָּא - סְמַכְיֵנן אַנְשִׁים וּבְדַקִּי.

תוֹךְ הַפֶּרֶק, דְּלִיכָא חִזְקָה דְּרַבָּא - לֹא סְמַכְיֵנן אַנְשִׁים, וְלֹא בְּדַקִּי נְשִׁים.

"רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִף תוֹךְ הַפֶּרֶק - נְשִׁים בּוֹדְקוֹת אוֹתוֹן".

קְסָבֵר: תוֹךְ הַפֶּרֶק כְּלֵפְנֵי הַפֶּרֶק,

וּבְעֵיא בְּדִיקָה דְּאִי מְשַׁתְּכְּחִי לְאַחֵר הַפֶּרֶק שׁוּמָא נִינְהוּ.

"וְנֶאֱמַנְתְּ אִשָּׁה לְהַחְמִיר אַבֵּל לֹא לְהַקְלִי".

הֲאִי מֵאֵן קִתְּנֵי לָהּ?

אִיבְעִית אִימָא: רַבִּי יְהוּדָה, וְאַתּוֹךְ הַפֶּרֶק.

מַטָּא, וְאִיבְעִית אִימָא: רַבִּי שְׁמַעוֹן,

וּלְאַחֵר הַפֶּרֶק,

וְלִית לִיה חִזְקָה דְּרַבָּא.

רַבִּי

ר"ש אוֹמֵר כְּלֵפְנֵי הַפֶּרֶק דְּמִי. וְשׁוּמָא נִינְהוּ הַלְכֵךְ לֹא עֲלִייהוּ סְמַכְיֵנן לְמִימֵר גְּדוּלָה הִיא אוֹ קִטְנָה הִיא וְלַחֲכִי הוּא דְּמַהֲנִי דְּאִי מְשַׁתְּכְּחִי לְאַחֵר הַפֶּרֶק שׁוּמָא נִינְהוּ:

הֲאֵ מֵאֵן קִתְּנֵי לָהּ. דְּהֵא אֲדַרְיִישׁ לֹא מְתוּקְמָא דְּכִיּוֹן דְּאֵמֵר תוֹךְ הַפֶּרֶק כְּלֵפְנֵי הַפֶּרֶק אִי בְּדַקוּ לָהּ תוֹךְ הַפֶּרֶק מֵאִי גְּדוּלָה הִיא שְׁלֹא תִמְאֵן אִיכָא וְהֵא אֲמַרְתְּ אֲפִי מְשַׁתְּכְּחִי שׁוּמָא נִינְהוּ:

אִי בְעִית אִימָא רַבִּי יְהוּדָה. וְאַתּוֹךְ הַפֶּרֶק דְּקֵאמֵר אִין הַנְּשִׁים בּוֹדְקוֹת אוֹתוֹן דְּתוֹךְ הַפֶּרֶק כְּלֵאחֵר הַפֶּרֶק דְּמִי וְאִי לֹא בְּדַקוּ שְׁפִיר אֲתֵי לְמִימֵר אֲקִטְנָה דְּגְדוּלָה הִיא וְקַמְ"ל דְּלַחְמִיר מֵהִימְנָא אַבֵּל לְפְנֵי הַפֶּרֶק לִיכָא לְמִימֵר גְּדוּלָה שְׁלֹא תִמְאֵן דְּהֵא אֲפִילוּ הַבִּיאַה דְּבְרִי הַכֵּל שׁוּמָא נִינְהוּ וְלֵאחֵר הַפֶּרֶק אֲפִילוּ לְהַקְלִי קֵאמֵר רַבִּי יְהוּדָה מֵהִימְנָא:

וְאִיבְעִית אִימָא ר"ש וְלֵאחֵר הַפֶּרֶק. קֵאִי דְּקֵאמֵר ר"ש תוֹךְ הַפֶּרֶק בּוֹדְקוֹת וְלֹא אֲתִינן לְמִסְמַךְ עֲלִייהוּ לְחַלִּיצָה וְלְמִיאוּן דְּהֵא אֲפִי מְשַׁתְּכְּחִי כְּלֵפְנֵי הַפֶּרֶק דְּמִי וְקִטְנָה הִיא אַבֵּל לְאַחֵר הַפֶּרֶק דְּאִי מְשַׁתְּכְּחִי סִימֵן נִינְהוּ וְשְׁרִינן לָהּ לֹא מֵהִימְנֵי אֲלֵא לְחַחְמִיר דְּלִית לִיה חִזְקָה דְּרַבָּא:

רש"י

3. מט, א

"מפני שאמר: אפשר לתחתון לבא עד שלא בא העליון,
אבל אי אפשר לעליון לבא עד שלא בא התחתון".

למסתמה כרבנן. דהא מפני
שאמרו שתמא היא וקמ"ל סתם
משנה כרבנן דאמרי אי אפשר:
קראי. שדים נכוננו בעשות
מצרים דדיך:

הא תו למה לי? הא תנא ליה רישא!

וכי תימא: משום דקא בעי למסתמה כרבנן - פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים!

מהו דתימא: מסתברא טעמא דרבי מאיר, דקא מסייע ליה קראי - קא משמע לן!

ואיבעית אימא:

משום דקא בעי למתני "פיוצא בו".

4. מט, א-ב

רפ"י

מתני'
שהוא מכניס. משקה כשמניחו על המים יש בו נקב גדול שהמים נכנסין לתוכו:
מוציא. כל שכן אם נותן המים לתוכו יוצא המשקה לחוץ:
ויש. נקב קטן שמוציא ואינו מכניס ובגמרא מפרש מאי נפקא מינה:
כל אבר. אצבע יתרה:
שיש בו צפורן יש בו עצם. והוי אבר חשוב ומטמא באהל אפי' אין בה שיעור דקיימא לן האברים אין להם שיעור אפי' פחות מכזית מן המת:
ויש שיש בו עצם כו'. לא הוי אבר אם יתרת היא אבל אינה של יתרת אפי' אין בו צפורן אבר הוא ומטמא:

כל המטמא במדרס הזב מטמא במת. כדמפרש בגמרא שאין לך כלי הראוי למושב הזב שאין שם כלי עליו וראוי לקבל כל טומאות והא דנקט טמא מת משום דומיא דמדרס הוא דאב הטומאה הוא והכי קאמר כל הראוי להיות אב הטומאה במדרס הזב ראוי להיות אב הטומאה אם נגע במת או נטמא באהל המת:
ויש. שהוא כלי גמור לקבל כל טומאות ונעשה אב הטומאה על ידי מת ואינו נעשה אב הטומאה על ידי הזב במדרס כדמפרש בגמרא:

גמ'
למי חטאת. לקדש בו מי חטאת דרחמנא אמר (במדבר יט) מים חיים אל כלי והאי לאו כלי הוא:
ופסול משום גסטרא. כלומר כל שכן אם נקבה גסטרא בכונס משקה בטיל לה מתורת גסטרא וטהורה מכל טומאה דהא אפי' כלי שלם מכי נקיב ככונס משקה בטיל ליה:
גסטרא. היינו שבירי כלי חרס הראויין למלאכה ועדיין מקבלין טומאה כדתניא בגמרא באלו טרפות (חולין דף נד:) הדקין שבכלי חרס הן וקרירותיהן ודופנותיהן יושבין שלא מסומכין שיעורן בכדי סיכת קטן עד לוג ומלוג עד סאה ברביעית כו':

מוציא. דנקב קטן הוא:
כשר למי חטאת. דכלי שלם בנקב קטן כולי האי לא בטיל:
ופסול משום גסטרא. גסטרא שנקבה אפילו כמוציא משקה בטילה לה: **שונין.** הלכה למשה מסיני:
שיעורו ככונס משקה. פחות של שיעורים המבטלים אותו מהיות כלי. כונס משקה הוא שיעור הראשון שהוא מבטלו מהיות כלי למי חטאת כדאמר במסכת שבת (דף צה:) חמש מדות בכלי חרס [ניקב כמוציא משקה טהור מלטמא גסטרא ועדיין כלי הוא לקדש בו מי חטאת] ניקב ככונס משקה פסול לקדש בו מי חטאת ועדיין כלי הוא לכל שאר דברים ניקב כשורש קטן טהור להכשיר זרעים ועדיין כלי הוא לטומאה שהרי ראוי לקבל בו זיתים ניקב כמוציא זית טהור מטומאה שקבל עד שיחדנו לרמונים ניקב כמוציא רמון טהור מכלום נמצא כונס משקה הוא שיעור הראשון אבל כמוציא משקה לא בטיל:

ולא אמרו מוציא משקה. בטיל אלא לענין גסטרא בלבד אע"פ שאינו מכניס לפי שאין אומרים הבא גסטרא לגסטרא כשניקבה כמוציא משקה שוב אין חס עליה ואינו משתמש בה שאין אומר הבא גסטרא אחרת ונניח תחת גסטרא זו לקבל משקה היוצא אבל בכלי שלם שנקב כמוציא משקה לא בטיל מכלום לפי שהוא חס עליו ואינו שוברו ומשתמש בו ומביא גסטרא ומניח תחתיו לקבל משקה היוצא:
אם כנסה. אם נכנס משקה לתוכה:
ר' יהודה אומר. לא כך בודקין אותה דהא קולא הוא דאידי דדחיק להו לשולים אימא עיילי מיא לגוה אפילו בנקב קטן אלא הכי בדקינן לה כופה פי הקדרה לתוך העריבה קודם שיתן המים ואח"כ נותן מים בעריבה עד שיהו מים צפין על שוליה אם כנסה בידוע כו':

אם האור מעמידה. שלא יצא המשקה בידוע שנקב קטן הוא ואינו ראוי להכניס משקה:
שהאור מעמיד. אפילו נקב גדול:
רמץ. גחלים ואפר בוערים:
היה טורד טיפה אחר טיפה. כלומר וזו נמי בדיקה אם נתן לתוכו מים והן יוצאין טיף אחר טיף בידוע שכונס משקה:
הייג מאי איכא בין תנא קמא לר' יהודה כינוס עיי' הדחק איכא בינייהו. לת"ק הוי כינוס כדפרישית:

מתניתין

פיוצא בו:
כל בלי חרס שהוא מכניס מוציא,
ויש שמוציא ואינו מכניס.
כל אבר שיש בו צפורן - יש בו עצם.
ויש שיש בו עצם - ואין בו צפורן.
כל המטמא מדרס - מטמא טמא מת.
ויש שמטמא טמא מת ואינו מטמא מדרס.

גמרא

"מכניס" - פסול למי חטאת,
ופסול משום גסטרא.
"מוציא" - כשר למי חטאת,
ופסול משום גסטרא.

אמר רב אסי:

שונין: כלי חרס - שיעורו בכונס משקה.
 ולא אמרו: "מוציא משקה" אלא לענין גסטרא בלבד.

מאי טעמא?

אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן:
 לפי שאין אומרים הבא גסטרא לגסטרא.

תנו רבנן:

"ביצד בודקין בלי חרס לידע אם ניקב בכונס משקה אם לאו?
יביא עריבה מלאה מים ונותן קדרה לתוכה:
אם כנסה - בידוע שכונס משקה,
ואם לאו - בידוע שמוציא משקה.
רבי יהודה אומר:
נופף אזני קדרה לתוכה ומציף עליה מים:
ואם כונס - בידוע שכונס משקה,
ואם לאו - בידוע שמוציא משקה.
או שופתה על גבי האור:
אם האור מעמידה - בידוע שמוציא משקה,
ואם לאו - בידוע שמכניס משקה.
רבי יוסי אומר:
אף לא שופתה על גבי האור,
מפני שהאור מעמידה.
אלא שופתה על גבי הרמץ:
אם רמץ מעמידה - בידוע שמוציא משקה,
ואם לאו - בידוע שכונס משקה.

היה טורד טיפה אחר טיפה - בידוע שכונס משקה."

מאי איכא בין תנא קמא לרבי יהודה?

אמר עולא:

כינוס על ידי הדחק איכא בינייהו.

5. מט, ב

רס"י

יש בו צפורן. ואפי' היא יתרה כגון אצבע ששית:

מטמא במגע ובמשא ובאהל. דהוי אבר חשוב ואפי' ליכא כזית בשר מטמא באהל דקיי"ל האברים אין להן שיעור בפי' יוצא דופן (לעיל דף מג:). אין בו צפורן לא הוי אבר ומיהו מטמא במגע ובמשא כדין עצם כשעורה שהרי יש בו עצם:

ואינו מטמא באהל. עד דאיכא כזית בשר דקיימא לן עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ולא באהל ואי איכא כזית בשר ודאי מטמא דהא איכא כזית מן המת ואי לאו יתרה היא ודאי מטמא משום אבר באהל ואע"ג דליכא כזית בשר דאפילו יתרה אמרי' לקמן דאי נספרת על גב היד הויא אבר:

רבינו הגדול. רב: **על גב היד.** שאינה עומדת בשורת האצבעות:

"כל אבר: שיש בו צפורן - יש בו עצם. יש שיש בו עצם - אין בו צפורן."

יש בו צפורן - מטמא: במגע,

ובמשא,

ובאהל.

יש בו עצם, אין בו צפורן - מטמא: במגע,

ובמשא.

ואינו מטמא: באהל.

אמר רב חסדא:

דבר זה רבינו הגדול אמרו, המקום יהיה בעזרו:

אצבע יתרה שיש בו עצם, אין בו צפורן - מטמא: במגע,

ובמשא.

ואינו מטמא: באהל.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

וכשאינה נספרת על גב היד.

6. מט, ב

רפ"י

לאתוויי סאה ותרקב. שאינן מדרס הזב לטמא אדם וכלים אבל טמאין הם טומאת מגע הזב להיות ראשונים ובמת נעשין אב הטומאה:
 מי שמיוחד לשיבה. הוא דהו אב הטומאה דכתיב וכבס בגדיו וגו':

"כַּל הַמְטַמֵּא מְדַרְס - מְטַמֵּא טָמֵא מֵת.
 וַיֵּשׁ שְׂמֵטָמֵא טָמֵא מֵת וְאִינוּ מְטַמֵּא מְדַרְס."

כַּל דְּחֻזֵי לְמְדַרְס - מְטַמֵּא טָמֵא מֵת.
 וַיֵּשׁ שְׂמֵטָמֵא טָמֵא מֵת - וְאִין מְטַמֵּא מְדַרְס.

לְאֵתוּוֹי מֵאֵי?

לְאֵתוּוֹי: סָאָה,
 וְתֵרְקֵב.

דְּתֵנִיא:

"וְהַיּוֹשֵׁב עַל הַקְּלִי"²⁷⁵ (ויקרא טו, ו).

יְכוּל כִּפֶּה סָאָה וַיֵּשֶׁב עָלֶיהָ,

אוּ תֵרְקֵב וַיֵּשֶׁב עָלָיו,

יְהֵא טָמֵא?

תְּלַמּוּד לֹאמַר: "אֲשֶׁר יֵשֶׁב עָלָיו הַזָּב" (ויקרא טו, ו) - מִי שְׂמִיּוּחַד לְיִשִּׁיבָה,

יֵצֵא זֶה שְׂאוּמְרִים לוֹ: עֲמוּד וְנַעֲשֶׂה מְלֹאכְתָּנוּ."

²⁷⁵ והישוב על הקלי אשר ישב עליו הזב וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב

7. מט, ב

כ"י

מתני' כל הראוי לדון דיני נפשות. כ"ש שהוא כשר לדיני ממונות:

גמ' לאתויי ממזר. דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות כדכתיי (בסנהדרין דף לו:): כולך יפה רעיתי:
גר. נמי כשר לדיני ממונות:

מתניתין

כל הראוי לדון דיני נפשות - ראוי לדון דיני ממונות.
ויש שראוי לדון דיני ממונות - ואינו ראוי לדון דיני נפשות.

גמרא

אמר רב יהודה:
לאתויי ממזר.

תנינא חדא זימנא:

"הכל בשרין לדון דיני ממונות,
ואין הכל בשרין לדון דיני נפשות".

והוינן בה: לאתויי מאי?

ואמר רב יהודה: לאתויי ממזר!

חדא: לאתויי גר.

וחדא: לאתויי ממזר.

וצריכי.

דאי אשמעינו: גר, משום דראוי לבא בקהל - אבל ממזר דאין ראוי לבא בקהל אימא לא!
ואי אשמעינו: ממזר, משום דקאתי מטפה כשרה - אבל גר דקאתי מטפה פסולה אימא לא!
צריכא.

8. מט, ב - נ, א

רש"י

לאתוויי סומא באחת מעיניו.
 דכשר להעיד ואינו כשר לדון
 אבל בשתי עיניו אפילו לעדות
 פסול דכתיב (ויקרא ה) או ראה:
רבי מאיר היא. דפסיל סומא
 באחת מעיניו לדון:
שלא בסומין. אפילו סומא
 באחת מעיניו:
דכתיב לכל מראה עיני הכהן. עד
 דאיכא כולו מראה:
ומה ריבים שלא בקרובים.
 דנפקא לן מלא יומתו אבות על
 בנים (דברים כד) אף נגעים אין
 כהן רואה נגע קרובו:

מתניתין

כל הכשר לדון - כשר להעיד.
ויש שכשר להעיד - ואינו כשר לדון.

גמרא

לאתוויי מאי?

אמר רבי יוחנן:
 לאתוויי סומא באחת מעיניו.

ומני?

רבי מאיר היא.

נא

דתנא:

"היה רבי מאיר אומר:

מה תלמוד לומר: "על פיהם יהיה כל ריב וכל נגע" 276 (דברים כא, ה).

וכי מה ענין ריבים אצל נגעים?

מקיש ריבים לנגעים,

מה נגעים - ביום,

דכתיב: **"וביום הראות בו" 277** (ויקרא יג, ד).

אף ריבים - ביום.

ומה נגעים - שלא בסומא,

דכתיב: **"לכל מראה עיני הכהן" 278** (ויקרא יג, ב).

אף ריבים - שלא בסומא.

ומקיש נגעים לריבים,

מה ריבים - שלא בקרובים,

אף נגעים - שלא בקרובים.

אי מה ריבים - בשלשה,

אף נגעים - בשלשה.

ודין הוא: ממונו - בשלשה,

גופו - לא כל שכן!

תלמוד לומר: **"והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים" 279** (ויקרא יג, ב).

הא למדת: שאפילו כהן אחד רואה את הנגעים.

276 ונגשו הכהנים בני לוי מי כם כחר יהוה אלהיה לשרתו ולקברו בשם יהוה ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע

277 וביום הראות בו כשור חי יטמא

278 ואם פרוח תפרח הצרעת בעור ומסתה הצרעת את כל עור הנגע מראשו ועד רגליו לכל מראה עיני הכהן

279 אדם מי יהיה בעור כשור שאת או ספחת או בהרת והיה בעור כשור לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים

9. נ, א

ההוא סמיא דהנה בשבבתייה דרבי יוחנן דהנה דאין²⁸⁰ דינא, ולא קאמר ליה ולא מידי.

רש"י

וגומרין בלילה. אלמא לא מקשינן ריבים לנגעים דכתיב וביום הראות בו בשר וכי היכי דלענין לילה לא מקיש לענין סומא נמי לא מקיש:

סתמא דרבים עדיף. ההיא דלעיל אוקמינן כר"מ דיחיד הוא:

דקתני לה גבי הלכתא דדיני. בסנהדרין דקא מייירי כולי מסכתא בדינין הילכך עיקר היא אבל הך לא תנן לה הכא גבי נדה אלא אגב גררא דנקט כיוצא בו:

היכי עביד הכי?

והאמר רבי יוחנן:

הלכה כסתם משנה,

ותנן:

"כל הנשר לדון נשר להעיד ויש נשר להעיד ואין נשר לדון".

ואמרין: לאתווי מאי?

ואמר רבי יוחנן:

לאתווי סומא באחת מעיניו!

רבי יוחנן סתמא אחרינא אשכח,

דתנן:

"דיני ממונות דנין ביום וגומרין בלילה" (סנהדרין לב.).

ומאי אולמיה דהאי סתמא מהאי סתמא?

איבעית אימא:

סתמא דרבים עדיף.

ואיבעית אימא:

משום דקתני לה גבי הלכתא דדיני.

²⁸⁰ מסורת הש"ס. גירסת וילנא: קדיין

רפ"י

10. נ, א

מתניתין

כל שחייב במעשרות - מטמא טומאת אוכלין.
ויש שמטמא טומאת אוכלין - ואינו חייב במעשרות.

גמרא

לאתויי מאי?

לאתויי בשר ודגים וביצים.

11. נ, א-ב

רפ"י

מתני'
כל שחייב במעשרות מטמא
טומאת אוכלין. דאין חייב לך
במעשר אלא אוכל:

גמ'
בפאה. כתיב (ויקרא יט)
 ובקוצרכם את קציר וגו' דומיא
 דקציר דמכניסו לקיום ואיכא
 כל הנני:
מכניסו לקיום. שאדם יכול
 לאוצרו:
למעוטי ספיחי סטים וקוצה.
 דאין אוכל אלא מין צבע:
סטים. קרו"ג:
קוצה. גויטר"א ולא ידענא אמאי
 נקט ספיחים וכמדומה לי
 שהראשונים ראויים לאכילה:
תאנה. אינה מבשלה כאחד:
ואילו לקיטתו כאחד. דממעט
 תאנה ומכניסו לקיום דממעט
 ירק:
לא קתני. אלמא תאנה וירק
 חייבין במעשר מדרבנן
 דמדאורייתא לא מיחייב אלא
 דגן ותירוש ויצהר:
שומים ובצלים. מכניסין לקיום
 לפיכך חייבים בפאה:
מלבנות. שורות:
מכל אחד ואחד. דירק הזרוע בין
 שורה לשורה מפסיק להו:
עולשין. עשב ושמו קרישפלי"א:
צריכות מחשבה. לאכילה ושוב
 תטמא טומאת אוכלין שיחשב
 עליהן לאחר תלישתן לאוכלן
 ואע"ג דכבר חשב בחבורן שהרי
 נמלך עליהן לאדם:
צריכות מחשבה. לאכילה ושוב
 תטמא מאיליה ותחזור ותטמא
 אוכלין במגע דהא מאיליה קודם
 מחשבה אין לה טומאה אלא
 בבית הבליעה:
ואינה צריכה הכשר. כדיליף
 לקמן בשמעתין כל שסופו לטמא
 טומאה חמורה אין צריך הכשר
 לא שום הכשר ירידת טומאה לא
 הכשר מים ולא הכשר שרץ אלא
 מאיליה בלא שום נגיעה:
אלמא מחשבת חיים. דהא
 מחיים סתמא לאכילה ואפי"ה
 לא מהניא ההיא מחשבה
 לטומאה דבעינן מחשבה בשעה
 שראוי לקבל טומאה ומחיים
 לאו בר קבולי טומאה הוא:
הכא נמי מחשבת חבור. הואיל
 ומחובר לאו בר קבולי טומאה
 לא שמה מחשבה:

מתניתין

כל שחייב בפאה - חייב במעשרות,
ויש שחייב במעשרות - ואינו חייב בפאה.

גמרא

לאתויי מאי?

לאתויי תאנה וירק שאינו חייב בפאה.

דתנן:

"כלל אמרו בפאה:

כל שהוא: אוכל,

ונשמר,

וגידולו מן הארץ,

ולקיטתו כאחד,

ומכניסו לקיום - חייב בפאה" (פאה א, ד).

"אוכל" - למעוטי: ספיחי סטים וקוצה.

"ונשמר" - למעוטי הפקר.

"וגידולו מן הארץ" - למעוטי כמהים ופטירות.

"ולקיטתו כאחד" - למעוטי תאנה.

"ומכניסו לקיום" - למעוטי ירק.

ואילו גבי מעשר,

תנן:

"כל שהוא: אוכל,

ונשמר,

וגידולו מן הארץ - חייב במעשרות" (מעשרות א, א).

ואילו: 'לקיטתו כאחד',

'ומכניסו לקיום' - לא קתני.

אם היו בהם: שומים ובצלין - חייבין.

דתנן:

"מלבנות בצלים שבין הירק:

רבי יוסי אומר:

פאה מכל אחת ואחת.

וחכמים אומרים:

מאחת על הכל" (פאה ג, ד).

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

עולשין שזרעו מתחילה לבהמה, ונמלך עליהן לאדם - ^אצריכות מחשבה לכשייתלשן.

נב

קסבר: מחשבת חבור - לא שמה מחשבה.

אמר רבא:

אף אנו נמי תנינא:

"נשלשה עשר דברים נאמרו בנבלת עוף טהור,

וזה אחד מהן: צריכה מחשבה,

ואינה צריכה הכשר" (טהרות א, א).

אלמא: מחשבת חיים - לא שמה מחשבה,

הכא נמי, מחשבת חבור - לא שמה מחשבה.

רבי זירא אמר:

הָכָא בְּגוּזַל שְׁנַפְל מִן הָרוּם עֶסְקִינָן,
דְּלֵא הָוָה קָמֵן דְּלַחְשׁוּב עֲלֵיהּ.

אָמַר לֵיה אָבִי:
תְּרַנְגוּלַת שְׁבִיבְנָה - מָאֵי אֵיכָא לְמִימַר?

אָמַר לֵיה:
תְּרַנְגוּל בְּרָא הָוָה.

אֲחִיכוּ עֲלֵיהּ,
"תְּרַנְגוּל בְּרָא" - עוֹף טְמָא הוּא,
וְעוֹף טְמָא מִי קְמַטְמָא!?

אָמַר לְהוּ אָבִי:
גְּבָרָא רַבָּה אָמַר מִלְתָּא - לָא תְּחִיכוּ עֲלֵיהּ!
בְּתַרְנְגוּלַת שְׁמַרְדָּה,
וּמָאֵי "בְּרָא"? דְּאֵיבְרָאֵי מְמַרְהּ.

רַב פֶּפְא אָמַר:
תְּרַנְגוּלַת דְּאֶגְמָא הוּאֵי.

רַב פֶּפְא לְטַעְמִיהּ,
דְּאָמַר רַב פֶּפְא:
תְּרַנְגוּל דְּאֶגְמָא - אָסוּר,
תְּרַנְגוּלַת דְּאֶגְמָא - שְׂרִיא.

וְסִימְנִיד: "עֲמוּנִי" - וְלֵא עֲמוּנִית.

דְּרֵשׁ מְרִימַר:
תְּרַנְגוּלַת דְּאֶגְמָא - אָסִירָא,
חֲזִיוֹהּ רַבְּנָן דְּדַרְסָה וְאֶכְלָה וְהֵינּוּ גִירוּתָא.

רַשִׁי

מִן הָרוּם. עוֹף הֵבֶר פּוֹרַח בְּאוּר
דְּלֵא הוּוּה קָמֵן מַחִיִּים
דְּלַחְשׁוּבֵיהּ:

תְּרַנְגוּלַת שְׁבִיבְנָה. דְּאֶמְרִינָן
לְקָמֵן כּוּתִים הֵי שֵׁם וְחִשְׁבוּ
עֲלֵיהּ וְהָא תְּרַנְגוּלַת עוֹף מְזוּמָן
הוּוּה וְהוּוּא קָמֵן מַחִיִּים וְאֶפִּילוּ
הֵכִי בְּעֵי מַחְשְׁבָה לְטוּמְאָת מַגַּע:

עוֹף טְמָא מִי מְטָמָא בְּבֵית
הַבְּלִיעָה. וְהָא קִימָא לָן (חוּלִין
דְּף ק:) מִי שְׂאִיסוּרוּ מְשׁוּם בַּל
תֵּאכַל נְבֵלָה יֵצֵא זֶה שְׂאִיסוּרוּ
מְשׁוּם בַּל תֵּאכַל טְמָא לֹא
וְתַרְנְגוּלַת שְׁבִיבְנָה מְטָמִיא בְּבֵית
הַבְּלִיעָה הוּוּאֵי מְדַקָּא מִיִּיתֵי לֵה
רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לְקָמֵן סִיעֵתָא
לְמִילְתֵּיהּ דְּפִלְג בְּגוּזַל שְׁנַפְלָה
בְּגַת אֶלְמָא דּוּמִיא דְּגוּזַל הוּוּא:

שְׂמַרְדָּה. שְׂבַרְחָה וְנַעֲשִׂית
מְדַבְרִית לְאֶדוּנִיָּה וְשֵׁם גְּדֵלָה
אֶפְרוּחִין וּמַהֲנָן נֶפֶל אֶחָד כְּאֵן דְּלֵא
הִיתָה בּוּ מַחְשְׁבָה מַעוּלָם:

וּמָאֵי בְרָא. דְּקָאמַר לְכוּ:
דְּאֵיבְרָאֵי מְמַרְהּ. הַנַּעֲשָׂה
מְדַבְרִית לְאֶדוּנִיָּה:

תְּרַנְגוּלַתָּא. נִקְבָּה דְּאֶגְמָא הוּוּאֵי
דֵּההוּוּא עוֹף טְהוּר הוּוּא אֶלִיבָא
דְּרַב פֶּפְא:

חֲזִיוֹהּ רַבְּנָן דְּדַרְסָה. מְקַבְּלַת
בְּרַגְלֵיהָ מַה שְׂאוּכַלְתָּ וְאֵנִי אוֹמַר
שְׂדוּרְסַת עַל מַאכְלָה בְּרַגְלֵיהָ
לְאַחוּזֵי שְׂלֵא יֵבֵא כּוּלוּ לְפִיָּה וְאֵין
עוֹף טְהוּר עוֹשֵׂה כֵן:

וְהֵינּוּ גִירוּתָא. דְּקִימָא לָן
גִירוּתָא עוֹף טְמָא הוּוּא דְּאֶמַר
בְּפֶרֶק כָּל הַבֶּשֶׂר (חוּלִין דְּף קט:)
כָּל מַה דְּאֶסֶר לָן רַחֲמֵנָא שְׂרֵא לָן
לְקַבְּלֵיהּ אֶסֶר לָן דְּמָא שְׂרֵא לָן
כְּבַדָּא אֶסֶר לָן גִירוּתָא שְׂרֵא לָן
לִישְׁנָא דְּכוּרָא:

12. נ, ב

רס"י

גוזל. טהור: **שנפל לגת**. ומת: **וחשב עליו**. להעלותו לכותים להאכילו: **טמא**. טומאת אוכלין ומטמא אוכלין אחרים במגע דמעצמו באה עליו טומאה משחשב עליו כדיליף לקמן הואיל וסופו מטמא אדם כגון האוכלו מטמא בגדים בבית הבליעה לענין טומאה קלה נמי לא בעי הכשר מים ולא הכשר נגיעת שרץ הכשר היינו דבר שמכשירו לטומאה כגון שרץ ומים: **אף לכלב טמא**. טומאת אוכלין ולא משום דאכילת כלב מחשבה היא אלא לרי' יוחנן בן נורי לא בעי מחשבה: **טומאה חמורה**. כגון האוכלה מטמא בגדים בבית הבליעה ואפילו לא חשב עליו כגון שלא ידע שזה הוא: **טומאה קלה**. אוכלין ומשקין: **אינה יורדת לכך**. אינה יורדת לדין מחשבה ולקמן מפרש מה היא: **תרנגולת שביבנה תוכיח**. שמתה תרנגולת ביבנה ובא מעשה לפני חכמים וטמאה שלא במחשבה ואף על פי שירדת לכך כלומר דלטומאה קלה טמאה שלא במחשבה ובטומאה קלה אמרת יורדת לכך: **בכל מקום**. ואפילו בכפרים דליכא אוכלין מרובין סתמא לאכילה: **ונבלת עוף טהור בכרכים**. דאיכא עם רב ואוכלין הכל וכן חלב בהמה דכרכים אין צריכין מחשבה אבל בכפרים בעי מחשבה: **נבלת בהמה טמאה בכל מקום**. סתמא לאו לאכילה הלכך בעיא מחשבה ונהי דאי איכא כזית בלא מחשבה מטמא אפילו אדם וכלים וכל שכן אוכלין ומשקין אלא להכי מהניא מחשבתה דאי איכא פחות מכביצה שאר אוכלין ופחות מכזית נבלה משלים לכביצה אי חשיב ליה מצטרפא בהדיהו ומקבלת טומאה במגע שרץ ואי לא לא: **ואינה צריכה הכשר**. דסופה לטמא טומאה חמורה: **לעולם בכרך**. והיינו טעמא דלרבנן בעיא מחשבה דגת שנפל לתוכה מאסתו ואינו הגון לאכילה כל כך:

תנו רבנן:

"גוזל שנפל לגת וחשב עליו להעלותו לכותי²⁸¹ - טמא. לכלב - טהור.

רבי יוחנן בן נורי אומר: אף לכלב - טמא.

אמר רבי יוחנן בן נורי:

קל וחומר:

אם מטמא טומאה חמורה שלא במחשבה - לא יטמא טומאה קלה שלא במחשבה! אמרו לו: לא!

אם אמרת בטומאה חמורה שכן אינה יורדת לכך -

תאמר בטומאה קלה שכן יורדת לכך?

אמר להו: תרנגולת שביבנה תוכיח,

שירדת לכך, וטמאה שלא במחשבה!

אמרו לו: משם ראיה? כותים היו שם, וחשבו עליה לאכילה.

במאי עסקינן?

אילימא: בכרכים - למה לה מחשבה?

והתנן:

"נבלת בהמה - טהורה בכל מקום.

ונבלת עוף טהור,

והחלב - בכרכים: אין צריכין לא מחשבה,

ולא הכשר" (עוקצין ג, ג).

אלא בכפרים,

ומי איכא למאן דאמר דלא בעיא מחשבה!?

והתנן:

"נבלת בהמה - טמאה בכל מקום,

ונבלת עוף טהור - בכפרים: צריכה מחשבה,

ואינה צריכה הכשר" (עוקצין ג, ג)!

אמר רבי זעירא בר חנינא:

לעולם בכרך,

וגתו מאסתו ועשאתו ככפר.

13. נ, ב - נא, א

רש"י

טומאה חמורה אינה עושה כיוצא בה. מאחר שמטמאה נבלה את האדם אין אותו אדם חוזר ומטמא אדם שאין מטמא אדם אלא אב הטומאה אבל אוכל חוזר ומטמא אוכל מדרבנן: **הכשר שרץ**. שיכשירו שרץ להביאו לידי טומאה: **שארן סופן לטמא טומאה חמורה**. אין לך אוכל מטמא אדם: **שום טומאה חמורה שום טומאה קלה**. לא אם אמרת בטומאה חמורה דין הוא שמטמא בלא מחשבה שלא מצינו שום טומאה ששמה טומאה חמורה שתהא צריכה הכשר תאמר בטומאה קלה דאוכלין שאע"פ שזו אינה צריכה הכשר הרי כל אוכלין יש עליהם שום טומאה קלה וצריכין הכשר הלכך הכא נמי בעיא מחשבה:

"אמר רבי יוחנן בן נורי:

קל וחומר:

אם מטמאה טומאה חמורה שלא במחשבה - לא תטמא טומאה קלה שלא במחשבה! אמרו לו: לא!

אם אמרת בטומאה חמורה שכן אינה יורדת לכך -

[תאמר בטומאה קלה שכן יורדת לכך?!"].

מאי "אינה יורדת לכך"?

אמר רבא:

הכי קאמרי ליה:

לא!

אם אמרת^א בטומאה חמורה שכן אינה עושה כיוצא בה - תאמר בטומאה קלה שעושה כיוצא בה.

נא, א

אמר ליה אבוי:

כל דכן הוא, ומה טומאה חמורה דקילא, דאינה עושה כיוצא בה, מטמאה שלא במחשבה, טומאה קלה דחמירא, דעושה כיוצא בה, אינו דין שמטמאה שלא במחשבה!

אלא אמר רב שישת:

הכי קאמר: לא!

אם אמרת: בטומאה חמורה, שכן אינה צריכה הכשר - תאמר בטומאה קלה שצריכה הכשר.

ומי צריכה הכשר?!

והתנן:

"שלושה עשר דברים נאמרו בנבלת עוף טהור: צריכה מחשבה,

ואינה מטמאה אלא בבית הבליעה,

ואינה צריכה הכשר" (טהרות א, א)!

נהי דהכשר שרץ לא בעיא,

הכשר מים בעיא.

מאי שנא הכשר שרץ דלא בעיא?

דתנא דבי רבי ישמעאל, הכשר מים נמי לא תבעי.

דתנא דבי רבי ישמעאל,

דתנא דבי רבי ישמעאל:

"על כל זרע זרוע אשר יזרע"²⁸² (ויקרא יא, לז) -

מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה - צריכין הכשר,

אף כל שאין סופן לטמא טומאה חמורה - צריכין הכשר.

יצתה נבלת עוף טהור שסופה לטמא טומאה חמורה שאין צריך הכשר!"

אלא אמר רבא ואיתימא רב פפא:

שום טומאה חמורה בעולם, שום טומאה קלה בעולם.

14. נא, א

רס"י

לענין מעשר. דהואיל ונמלך עליהן לאדם הוא מחשבה וחייבין במעשר: **הסיאה**. פלוני"ל: **והקורנית**. שדריא"ה: **נשמרין**. ס"ד אם היו נשמרין לאכילת אדם:

אלא לאו דזרען לבהמה. וקתני אם חזר ושמרן לאדם חייבין: **לאדם קיימי**. וכיון דסתמייהו לאדם מאי אם היו נשמרין הכי קאמר אם החצר משמרת פירוטיה דלא הוי הפקר חייבין: **מתיב רב אשי**. לרבא:

ואם איתא. דלענין מעשר הוא מחשבה הא איכא עולשין שזרען לבהמה ונמלך עליהם לאדם דחייבין במעשר ואינן מטמאין דהא לענין טומאה אמרת לאו מחשבה היא:

ראשית הגז. הגוזז צאנו חייב ליתן בכל שנה מן הגז מעט לכהן ובשחיתת חולין מפרש שיעורא: **במתנות**. זרוע לחיים והקיבה: **ויש שחייב במתנות**. כגון בקר ואינו חייב בראשית הגז: **ת"ש**. דמין קתני במתני:

ופטור מן המעשר. דהפקר פטור מן המעשר ובפרט ובפאה להכי מחייב כדאמרין בהגוזל בבבא קמא משום תעוזב יתירתא דכתיב במשנה תורה לא תפאר אחריך ואמר מר (חולין דף קלא). לא תטול תפארתו ממנו והיינו פאה ודרשינן בספרי אחריך זו שכחה וכתוב לגר ליתום ולאמנה יהיה וכתוב לא בתריה כי תבצור כרמך לא תעולל אחריך לגר ליתום ולאמנה יהיה הרי פאה ושכחה ועוללות ליל למהדר ומכתב בפרשה קדושים בכולהו לעני ולגר תעוזב אותם לרבות הפקר כי האי גוונא אבל הפקר גמור פטור מכולם כדתנן לעיל ונשמר פרט להפקר:

[אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

עולשין שזרען מתחילה לבהמה, ונמלך עליהן לאדם - צריכות מחשבה לכשייתלשו. קסבר: מחשבת חבור - לא שמה מחשבה"].

אמר רבא ומודה רבי יוחנן לענין מעשר דמחשבת חבור שמה מחשבה.

אמר רבא:

מנא אמנא לה?

דתנן:

"**הסיאה והאזוב והקורנית שבחצר, אם היו נשמרין - חייבין**" (מעשרות ג, ט).

היכי דמי?

אילמא דזרעינהו מתחלה לאדם - צריכא למימר?!

אלא לאו דזרעינהו מתחלה לבהמה, וקתני: "**אם היו נשמרין - חייבין**".

אמר רב אשי:

הכא בחצר שעלו מאיליהן עסקינן,

וסתמא לאדם קיימי,

והכי קאמר: אם החצר משמרת פירוטיה - חייבין,

ואם לאו - פטורין.

מתיב רב אשי:

"**כל שחייבין במעשרות מטמאין טומאת אוכלין**" (נדה נ),

ואם איתא, הא איכא הני, דקחייבין במעשר, ואין מטמאין טומאת אוכלין!

אמר רבא:

הכי קאמר: כל מין שחייב במעשר - מטמא טומאת אוכלין.

הכי נמי מסתברא,

מדקתני סיפא: "**כל שחייב בראשית הגז - חייב במתנות**,

ויש שחייב במתנות - אין חייב בראשית הגז" (נדה נא):.

ואם איתא, האיכא טרפה דחייבת בראשית הגז ואינה חייבת במתנות!

אמר רבינא:

הא מני? רבי שמעון היא,

דתנן:

"**רבי שמעון פוטר את הטרפה מראשית הגז**".

אמר רב שימי בר אשי:

תא שמע:

"**המפקיד את נרמו והשנים בבקר ובצרו - חייב: בפרט,**

ובעוללות,

ובשכחה,

ובפאה.

ופטור: מן המעשר".

והא אנו תנו:

"**כל שחייב בפאה חייב במעשרות**"!

אלא לאו שמע מינה: "מין" קתני.

שמע מינה.

15. נא, א-ב

רס"י

תנן התם כו'. האי דנקט לה הכא משום דאותיב עלה ממתניי ודרי יוחנן נמי עולשין שזרען כו' משום דאותיב עליה ממתניי נקט לה הכא:

מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא. אע"פ דפליגי במנמר שדהו ושייר קלחים לחים מנמר טיי"ר בלע"ז שמלקט כאן את המבושלים כל צרכן ומניח את הלחים שלא בשלו וחוזר ומלקט במקום אחר דהוה ליה מנומר וקאמר ר' עקיבא כשהוא חוזר ולוקט נותן פאה מכל אחד ואחד שהקציר שבינתים מפסיק וחכמים אומרים פאה מאחת על הכל ומוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא בזורע שבת או חרדל כו' להכי נקט הני שאין דרכן לעשות מהן ערוגה אלא זורען לתבלין בעלמא בשנים ושלשה מקומות. שבת אני"ט:

והא שבת וכו'. לאו קושיא היא אלא מילתיה דייק ואזיל: **לטעמא.** למתק הקדרה: **והחימום.** פיטרטרי"א: **והתיאה.** היינו סאה: **חלת חריע.** קרו"ג והוא כרכום: **אף הם לא ילקחו בכסף מעשר.** דרחמנא אמר ונתת הכסף וגוי ואכלת לפני וגוי והני לדידן לאו אוכל גינחו:

נמנו וגמרו כו'. אלמא כל מידי דלא עביד לאוכלו אלא להטעים הקדירה לא מטמא דהא פלפלין וכרכום לטעמא עבידי: **לכמך.** דכותשין אותו ונותנין אותו בכותח ועיקרו שבתוכו מטבילין כל אוכל דהאי לאו לטעמא עביד דהוה עיקר: **אמריתה לשמעתא כו'.** הך שמעתא דפרישית לקמיה לא תימא כו':

העשויה. שהצניעה לכך הא סתמא לקדרה ולא מטמא: **אלא סתם שבת לכמך.** ומטמא: **דתנן השבת.** סתם שבת משמע: **אין בה משום תרומה.** שאם חזר הקלח ונפל לתוך קדרה של חולין אינו מדמע: **כי לא נתנה נמי.** סתמא לקדרה ואמאי מטמאה הא אמרינן לעיל דמידי דעביד לטעמא לא מטמא:

תנן התם:

"מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא:

בְּזוֹרַע שֶׁבֶת או חֲרָדֵל בְּשָׁנִים וְשִׁלְשָׁה מְקוּמוֹת - שְׁנוֹתָן פָּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד" (פאה ג, ב).

נא,ב

והא "שבת" דמיהייב בפאה - מיהייב²⁸³ במעשר.

דתנן:

"כָּל שֶׁחֵיֵב בְּפָאָה חֵיֵב בְּמַעֲשֵׂר" -

וּמִדְּחֵיֵב בְּמַעֲשֵׂר - מְטַמָּא טוּמְאָת אֻכְלִין.

אֲלָמָא: כָּל מִלֵּי דְעֵבִיד לְטַעְמָא - מְטַמָּא טוּמְאָת אֻכְלִין,

דְּהָא שֶׁבֶת לְטַעְמָא עֲבִידָא.

ורמינהי:

"הַקּוֹשֵׁט,

וְהַחִימוּם,

וְרֵאשֵׁי בְּשָׂמִים,

וְהַתִּיָּאָה,

וְהַחֲלִיתִּית,

וְהַפְּלִפְלִים,

וְחֵלֶת חֲרִיעַ - נִקְחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר,

וְאִין מְטַמְּאִין טוּמְאָת אֻכְלִין,

דְּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי:

אִם נִקְחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר - מִפְּנֵי מָה אִין מְטַמְּאִין טוּמְאָת אֻכְלִין?

וְאִם אִינֵן מְטַמְּאִין - אִף הֵם לֹא יִלְקָחוּ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר!

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי:

נִמְנוּ וְגַמְרוּ: שְׂאִין נִקְחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר,

וְאִין מְטַמְּאִין טוּמְאָת אֻכְלִין" (עוקצין ג, ה)!

אמר רב הסדא:

כי תניא ההיא בשבת העשויה לכמך.

אמר רב אשי:

אמריתה לשמעתין קמיה דרב כהנא:²⁸⁴

לא תימא בשבת העשויה לכמך,

הא סתמא לקדרה,

אלא סתם שבת - לכמך עשויה.

דתנן:

"הַשֶּׁבֶת מִשְׁנֹתָנָה טַעַם בְּקֶדְרָה - אִין בְּהַ מְשׁוּם תְּרוּמָה,

וְאִינָה מְטַמְּאָה טוּמְאָת אֻכְלִין" (עוקצין ג, ד).

הא עד שלא נתנה טעם בקדרה - יש בה משום תרומה,

ומטמאה טומאת אוכלין!

ואי סלקא דעתך: סתמא לקדרה - כי לא נתנה נמי סתמא לקדרה!

אלא לאו שמע מינה: סתמא לכמך עשויה.

שמע מינה.

²⁸³ הגהות הב"ח. גירסת וילנא: ומיהייב

²⁸⁴ גירסת וילנא: (אמר)

16. נא, ב

רס"י

מתני'

כל שיש לו ביעור. שהוא מצווה לבערו מן הבית בשביעית כשכלה לחיה מן השדה:
יש לו שביעית. לענין שחייב להפקיר ואסור לעשותן סחורה ומלוגמא ואפיקטויזין:
ויש. שנוהגת בו קדושת שביעית ואין לו ביעור כדמפרש בגמרא עיקר הלוף והדנדנה שאין כלים מן השדה בימות הגשמים:

גמ'

לוף שוטה. שם לוי הוא ועשבים הם:
עלה הלוף שוטה והדנדנה. וה"ה לכל הכלים בימות הגשמים מהשדה אלא הא דנקט הני משום דסיפא דמתניתין מיתוקמא בעיקרין ואשמועינן חילוף בין עיקרון לעליהן:

מתניתין

כל שחייב בראשית הגז - חייב במתנות.
ויש שחייב במתנות - ואינו חייב בראשית הגז.

כל שיש לו ביעור - יש לו שביעית.
ויש שיש לו שביעית - ואין לו ביעור.

גמרא

כגון עלה הלוף שוטה והדנדנה.

"יש שיש לו שביעית ואין לו ביעור" -
עיקר הלוף שוטה,
ועיקר הדנדנה.

דכתיב:

"ולבמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל" (ויקרא כה, ז) -
כל זמן שחיה אוכלת מן השדה - אתה מאכיל לבהמתך בבית.
כלה לחיה מן השדה - פלה לבהמתך שבבית,
והני לא פלו להו.

17. נא, ב

רס"י

מתני'

קשקשת. מלבושין של דג:
סנפיר. אלו כנפים ששט בהן על פני המים:
יש לו טלפים. פרסותיו סדוקות שאין קרנים אלא לבהמה ולחיה טהורה:
ויש שיש לו טלפים. כגון חזיר ואין לו קרנים:

גמ'

דג טמא. איכא דיש לו סנפיר:
אקשקשת סמכינן. דהאמרת כל שיש לו קשקשת:
ה"א מאי קשקשת דכתב רחמנא היינו סנפיר. כנפים שפורח בהן מכי אית ביה כנפים שרי ואתי למישרי דג טמא ולהכי כתב תרוייהו דעל כרחך חד מינייהו לבושא הוא אייקררייץ בלע"ז:
ופרכינן והשתא דכתיבי תרוייהו מנלן דקשקשת לבושא הוא. דקתני כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר אלמא פשיטא לן מאי קשקשת ודאי מהאי קרא נפקא ושריון קשקשים הוא לבוש אלמא לבושא מיקרי וכיון דמהאי קרא נפקא קשקשת דהא ליכא למימר הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר:

מתניתין

כל שיש לו קשקשת - יש לו סנפיר, ויש שיש לו סנפיר - ואין לו קשקשת.

כל שיש לו קרנים - יש לו טלפים, ויש שיש לו טלפים - ואין לו קרנים.

גמרא

"כל שיש לו קשקשת" - דג טהור.
"יש שיש לו סנפיר - ואין לו קשקשת" - דג טמא.

מכדי אנו אקשקשת סמכינן, סנפיר דכתב רחמנא - למה לי?

אי לא כתב רחמנא סנפיר - הוה אמינא: מאי קשקשת דכתיב? סנפיר, ואפילו דג טמא. כתב רחמנא: סנפיר וקשקשת.

והשתא דכתב רחמנא סנפיר וקשקשת, מנלן דקשקשת לבושא הוא?

דכתיב: **"ושריון קשקשים הוא לבוש"**²⁸⁵ (שמואל א יז, ה).

ולכתוב רחמנא קשקשת ולא בעי סנפיר!

אמר רבי אבהו:

וכן תנא דבי **דבי ישמעאל**:

"נגדיל תורה ונאדיר" (ישעיה מב, כא) ²⁸⁶.

²⁸⁵ ומובע נחשת על דאשו ושריון קשקשים הוא לבוש ומשקל השריון חמשת אלפים שקלים נחשת

²⁸⁶ יהנה חפץ למען צדקו נגדיל תורה ונאדיר

18. נא, ב - נב, א

כ"ט

דמברך אירקא. לאחריו בורא נפשות רבות כי היכי דמברכין אכל מיני מאכל ועל כל פרי העץ חוץ משבעת המינים דבעין ברכה אחת מעין ג':
מצות. ציצית ולולב ושאר מצות שמברכין עליהן עובר לעשייתן: **ריחני.** מברכין עליהן בורא עצי בשמים ואין טעון ברכה לאחריו דהנאה מועטת היא:

מתניתין

כל הטעון ברכה לאחריו - טעון ברכה לפניו.
ויש שטעון ברכה לפניו - ואין טעון ברכה לאחריו.

גמרא

לאתווי מאי?

לאתווי ירק.

ולרבי יצחק דמברך אירק - לאתווי מאי?

לאתווי מיא.

ולרב פפא דמברך אמיא - לאתווי מאי?

לאתווי מצות.

ולבני מערבא דמברכי בתר דסליקו²⁸⁷ תפיליהו: "אשר קדשנו במצותיו וצננו לשמור חוקיו" - לאתווי מאי?

נב, א לאתווי ריחני.

19. נב, א

רס"י

מתני'

וראוי להיות בן סורר ומורה.
משיביא שתי שערות עד שיקיף
זקן אבל קודם ב' שערות לאו בר
עונשין הוא ומשהקיף זקן ראוי
להוליד ורחמנא אמר בן ולא
הראוי להיות אב:

התחתון ולא העליון. באיזו
הקפת זקן אמרו בתחתון
שלמטה ולא העליון:

הייג רבי יהודה אומר עד שירבה
השחור ולייג על הלבן כלומר
שישחיר אותו מקום משערות
הרבה:

גמ'

איש כתיב בפרשה. (דברים כה)
ואם לא יחפוץ האיש הלכך קטן
לא חליץ אבל אשה בין גדולה בין
קטנה:

מתניתין

תינוקת שהביאה שתי שערות: או חולצת,

או מתיבמת.

וחייבת בכל מצות האמורות בתורה.

וכן תינוק שהביא שתי שערות: חייב בכל מצות האמורות בתורה.

וראוי להיות בן סורר ומורה - משיביא שתי שערות,

עד שיקיף זקן.

התחתון ולא העליון,

אלא שדברו חכמים בלשון נקיה.

תינוקת שהביאה שתי שערות: אינה יכולה למאן.

רבי יהודה אומר: עד שיירבה השחור.

גמרא

וכיון דתנן: "חייבת בכל מצות האמורות בתורה",

"או חולצת או מתיבמת" - למה לי?

לאפוקי מדרבי יוסי,

דאמר: "איש" ²⁸⁸ (דברים כה, ז) כתוב בפרישה,

אבל אשה - בין גדולה ובין קטנה,

קא משמע לן: דאי אייתי שתי שערות - אין,

אי לא - לא.

מאי טעמא?

אשה כאיש.

וכיון דתנא: "וכן התינוק שהביא שתי שערות - חייב בכל המצות האמורות בתורה" - למה לי!

וכי תימא: משום דקבעי למתני: "וראוי להיות בן סורר ומורה" - תנינא תדא זימנא!

"אימתי הוא בן סורר ומורה?

משיביא שתי שערות ועד שיקיף זקן התחתון ולא העליון,

אלא שדברו חכמים בלשון נקיה" (סנהדרין סח):!

אין הכי נמי,

אלא אידי דפריש מילי דתינוקת קמפרש נמי מילי דתינוק.

20. נב, א

רפ"י

הלכה כרבי יהודה. שאם לא בא עליה משהביאה שתי שערות שיכולה לעקור נישואי קטנותיה עד שירבה השחור:

שוב אינה יכולה למאן. דהך ביאה הוה קדושין גמורין דגדולה היא ובידה לקדש עצמה וכי פליג כשלא בעל לאחר שגדלה פליג ואפי"ה לר"מ לא ממאנת דכיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות וחלו להו קדושין קמאי:

בבתו של רבי ישמעאל. שהשיאתה אמה כשהיא קטנה יתומה ולאחר שילדה באת למאן:

והיא. מיעוטא הוא והכי דריש היא אשה שתמא שקדושיה גמורין היא דכי לא נאנסה אסורה לבעלה ויש לך אחרת שאפילו זנתה שלא באונס מותרת לבעל ולבועל ואיזו זו שקידושיה קדושי טעות כגון ע"מ שאני כהן והרי הוא ישראל וכגון קטנה דאין מעשיה כלום ואמה נמי אין בידה לקדשה:

ואפילו בנה מורכב כו'. דלאו נישואין הוו לענין זנות נמי לא מיתסרה עליה דפנויה בעלמא היא ולא אמרינן בעילות שבעל משגדלה הוו קדושין דקסבר כל הבועל על דעת קדושין הראשונים הוא בועל ולא נתכוין לחזור ולקדשה:

בלשא. חיל:
ואפקוה. מבעלה האחרון שנשאה במיאון זה:

"תינוקת שהביאה שתי שערות: אינה יכולה למאן. רבי יהודה אומר: עד שיבדנה השחור."

אמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר:

הלכה כרבי יהודה.

ומודה רבי יהודה שאם נבעלה לאחר שהביאה שתי שערות - שוב אינה יכולה למאן.

חברוהי דרב פהנא סבור למעבד עובדא פריי יהודה, ואף על גב דנבעלה.

אמר להו רב פהנא:

לא כך היה מעשה בבתו של רבי ישמעאל!?

שבאת לבית המדרש למאן, ובנה מורכב לה על כתפה,

ואותו היום הוזכרו דבריו של רבי ישמעאל בבית המדרש ובכתה בכייה גדולה בבית המדרש,

אמרו: דבר שאמר אותו צדיק יפשל בו זרעו!?

דאמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי ישמעאל:

"והיא לא נתפשה"²⁸⁹ (במדבר ה, ג) - אסורה.

הא נתפשה - מותרת.

ויש לך אחרת שאף על פי שלא נתפשה - מותרת,

ואיזו?

זו שקדושיה קדושי טעות,

שאף על פי שבנה מורכב על כתפה - ממאנת והולכת לה.

ונמנו וגמרו: עד מתי הבת ממאנת?

עד שתביא שתי שערות.

פרוש, ולא עבוד עובדא.

רבי יצחק ותלמידי דרבי חנינא עבוד עובדא פריי יהודה,

ואף על גב דנבעלה.

אזל רב שמן בר אבא אמרה קמיה דרבי יוחנן,

אזל רבי יוחנן אמרה קמיה דרבי יהודה נשיאה,

שדר בלשא ואפקוה.

21. נב, א

רס"י

שתי שערות שוכבות. שיהו ארוכות:
 שפחות. מתניתין היא בכתובות ואמר רב מלכיא עלה הלכה כר"א:
 בלורית. מתניתין היא עובד כוכבים המסתפר מישראל כיון שהגיע לבלורית שומט את ידו ואמרינן וכמה ואמר רב מלכיא עלה ג' אצבעות לכל רוח:
 גבינה. נמי משנה היא באין מעמידין מפני מה אסרו גבינות העובדי כוכבים כו' ואמר רב מלכיא עלה מפני שמחליקין פניהן בשומן חזיר כל הנך תלתא לא אתא רב מלכיא אלא לפרושי טעמא דמתניתין שיעורא או לאוקמי הלכתא אבל גומות שפוד ואפר מקלה שמעתא דנפשיה היא ורב פפא מחליף שפחות לרב מלכיא ואפר מקלה לרב מלכיו:

אמר רב חסדא אמר מר עוקבא:
 לא שירבה השחור ממש,
 אלא כדי שיהיו שתי שערות שוכבות ונראות כמי שירבה השחור על הלבן.

רבא אמר:
 שתי שערות המקיפות משפה לשפה.

אמר רבי חלבון אמר רב הונא:
 שתי שערות שאמרן, צריך שיהא בעיקרן גומות.

רב מלכיו אמר רב אדא בר אבהו:
 גומות אף על פי שאין שערות.

אמר רב חנינא בריה דרב איקא:
 שפוד,
 שפחות,
 וגומות - רב מלכיו.
 בלורית,
 אפר מקלה,
 וגבינה - רב מלכיא.

רב פפא אמר:
 מתניתין ומתניתא - רב מלכיא.
 שמעתתא - רב מלכיו.

וסמנא: מתניתא מלכתא.

מאי ביניהו?

איכא ביניהו: שפחות.

22. נב, א-ב

רפ"י

קשה בה רבי חנינא. אי סלקא דעתך גומות אף על פי שאין שערות לא לישתמיט בכוליה הש"ס חד תנא ולאשמועי תינוקת שהביאה שתיים גומות: מן הסערה. כלומר משער הראש אני משיבך תשובה הרבה נימין בראתי באדם וכו'.

]"רב מלכיו אמר רב אדא בר אבהו: גומות אף על פי שאין שערות"]

אמר רב אשי:

אמר לי מר זוטרא:

קשה בה רבי חנינא מסורא: לא לישתמיט תנא ואשמועינן גומות?!

אי אשמועינן גומות - הוה אמינא: עד שיהו שתי שערות בשתי גומות, קא משמע לן: דאפילו שתי שערות בגומא אחת.

ומי איכא כי האי גוונא?!

והפתיב: "אשר בשערה ישיבני והרבה פצעי הנם" (איוב ט, יז),

ואמר רבא: איוב 'בסערה' - חירף,

'בסערה' - השיבוהו.

"בסערה חירף" - אמר לפניו:

רבונן של עולם: שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלפה לך בין איוב לאויב?

"בסערה השיבוהו" - "זיען ה' את איוב מן הסערה ויאמר" (איוב לח, א)

אמר לו²⁹⁰: שוטה שבעולם!

הרבה נימין בראתי בראשו של אדם,

ולכל נימא ונימא בראתי לו גומא בפני עצמה,

שלא יהיו שתיים יונקות מגומא אחת,

שאלמלא שתיים יונקות מגומא אחת - מכחיש מאור עיניו של אדם.

גומא בגומא לא נתחלף לי - איוב באויב נתחלף לי?!

לא קשיא:

הא - בגופא,

הא - ברישא.

נב, ב

²⁹⁰ מסורת הש"ס, ועי"פ המקבילה בבא בתרא טז.

23. נב, ב

רש"י

על הכף. גובה שעל האבר למטה מן הכרס:
אפילו אחת על הכף כו'. אע"ג דאינו במקום אחד:
אחת בגבה. תחת אותו מקום:
בין קשרי אצבעותיה. ואינה מביאה שער עד שתגדיל:
שתכלכל. לא שמעתי מהו ונראה בעיני שחברו במסי שבת (עח):
 כדי לסוך כלכול ואמרינן (שם פ:) מאי כלכול צדעה ובת צדעה ה"נ עד שיהו שם שערות הרבה שיהא רצוף ומלוכש בשער ואני מצאתי עד שתכלכל בבי"ת שער גדול כפוף ומבולבל ולא ישר בעיני:
איני יודע מהו. כלומר לא סבירא לי:

אמר רב יהודה אמר שמואל:
 שתי שערות שאמרו, אפילו: אחת - על הכף,
 ואחת - על הביצים.

תניא נמי הכי:

**"שתי שערות שאמרו, אפילו: אחת - בגבה,
 ואחת - בכריסה.
 אחת - על גבי קשרי אצבעותיה של יד,
 ואחת - על גבי קשרי אצבעותיה של רגל,
 דברי רבי שמעון בן יהודה איש כפר עכו שאמר משום רבי שמעון".**

ורבנן?

אמר רב חסדא:
 עד שיהו שתי שערות במקום אחד".

תנו רבנן:

**"עד מתי הבת ממאנת?
 עד שתביא שתי שערות,
 דברי רבי מאיר.
 רבי יהודה אומר:
 עד שירבה השחור.
 רבי יוסי אומר:
 עד שתקיף העטרה.
 בן שלקות אומר:
 עד שתכלכל.
 ואמר רבי שמעון:**

**מצאני חנינא בן חנינאי בצידן ואמר: כשאתה מגיע אצל רבי עקיבא,
 אמור לו: עד מתי הבת ממאנת?
 אם יאמר לך: "עד שתביא שתי שערות" -**

אמור לו: והלא בן שלקות העיד במעמד פולכם ביבנה עד שתכלכל, ולא אמרתם לו דבר!
 כשבאתי אצל רבי עקיבא, אמר לי: כלכול זה - איני יודע מהו.
 בן שלקות - איני מכיר.
 עד מתי הבת ממאנת? עד שתביא שתי שערות".

24. נב, ב

רש"י

מתני'

ב' שערות האמורות בפרה.
 דקיימא לן ב' שערות שחורות
 פוסלות בה בגמרא דאין
 מעמידין (ע ז דף כד.) ובמסכת
 פרה (פי"ב מ ה):
ובנגעים. שער לבן דקיי"ל בת"כ
 מיעוט שערות שנים:
והאמורות בכל מקום. בתינוק
 ובתינוקת:
לקרוץ. לאחוז מעט:
שיהו ניטלות בזוג. שיעורא רבה
 (דכולהו):

גמ'

להחמיר. משנקרצות בצפורן לא
 ממאנת שמא גדולה היא ולענין
 חליצה עד דאיכא שיעורא רבה
 דכולהו:

מתניתין

שתי שערות האמורות: בפרה,

ובנגעים,

והאמורות בכל מקום - בדי לכוף ראשו לעיקרו.

דברי רבי ישמעאל.

רבי אליעזר אומר:

בדי לקרוץ בצפורן.

רבי עקיבא אומר:

בדי שיהו ניטלות בזוג.

גמרא

אמר רב חסדא אמר מר עוקבא:

הלכה כדברי פולן להחמיר.

25. נב, ב

רפ"י

מתני'
הרי זו מקולקלת. אינה יודעת פתח נדותה לידע מתי יתחילו י"א יום שבין נדה לנדה דהא לא ידעה אימת חזאי:
וחוששת משום זוב. אם עברו עליה ג' ימי זיבה משלבשה חלוק זה ומצאה עליו כתם גדול שיעור ג' גריסין ועוד מספקין להו דילמא כל חדא וחדא יומא חזיא אע"ג דבמקום אחד נמצאו:

גמ'
ג' חלוקות. הבדוקות לה ולבשתן בשלשת ימי זיבה אחד ליום:
או שראתה ב' ימים. ראייה ממש מגופה בתוך י"א יום ובשלישי לבשה חלוק הבדוק לה ומצאתה עליו כתם:
מהו דתימא כל כי האי גוונא וכו'. להכי נקט ב' ימים וחלוק אחד לאשמועינן דהשתא נמי חששא בעלמא היא ומביאה קרבן ואינו נאכל דשמא לאו מגופה הואי הך כתם שלישי ומליקת חולין נבלה דאי לא אשמועינן הוה אמינא הרי רגלים לדבר דודאי זבה היא:
זכנהו. תשובה ניצחת השיבן:
אגב זוהמא. דנדות אתאי מאכולת ונתמעכה שם:
ורבי חנינא כו'. לרבא פרכין דאמר לרבי חנינא שלשה גריסין במקום אחד:
תרי ופלגא כו'. אלמא לא פליג רבי חנינא אלא במקום אחד אבל בשלשה מקומות מודה והא קתני רבי חנינא לעיל לבשה ג' חלוקות כו' אבל בחלוק אחד בגי מקומות לא:

מתניתין

הרואה כתם - הרי זו מקולקלת, וחוששת משום זוב, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין בכתמים משום זוב.

גמרא

מאן חכמים?

רבי חנינא בן אנטיגנוס היא.

דתניא:

"רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר: כתמים - אין בהן משום זוב. ופעמים שהכתמים - מביאין לידי זיבה. כיצד? לבשה שלש חלוקות הבדוקות²⁹¹ לה ומצאה עליהם כתם, או שראתה שני ימים וחלוק אחד - הוה הכתמים המביאין לידי זיבה".

השתא שלשה חלוקות²⁹² דלאו מגופה קחזיא חיישינן, שני ימים וחלוק אחד מיבעיא!?

מהו דתימא: כל כי האי גוונא מביאה קרבן ונאכל, קא משמע לן.

אמר רבא:

בהא זכנהו רבי חנינא בן אנטיגנוס לרבנן, מאי שנא פחות משלשה גריסין במקום אחד, דלא חיישינן? דאמרין בתרי יומי חזיתיה - שלשה גריסין במקום אחד נמי, נימא תרתי ופלגא מגופה חזיתיה, ואידך אגב זוהמא דם מאכולת הוא!

ורבנן?

פינן דאיכא לפלוגי בגריס ועוד לכל יומא - לא תלינן.

ורבי חנינא בן אנטיגנוס, שלשה גריסין במקום אחד הוא דלא חיישינן, הא בשלשה מקומות - חיישינן? הא אמרת: בשלש חלוקות - אין, בשלשה מקומות - לא!

לדבריהם דרבנן קאמר להו,

לדידי: בשלש חלוקות - אין,

בשלשה מקומות - לא.

אלא לדידכו: אודו לי מיהת דהיכא דחזאי שלשה גריסין במקום אחד, דאמרין: תרי ופלגא מגופה חזיתיה, ואידך אגב זוהמא דם מאכולת הוא.

ורבנן?

פינן דאיכא לפלוגי בגריס ועוד לכל יומא - לא תלינן.

²⁹¹ שלשה חלוקות הבדוקות?

²⁹² חלוקות?

26. נב, ב - נג, ב

רס"י

שהן כגריס ועוד. כלומר שלשה גריסין גסין דאיכא בכל חד וחד כגריס ועוד דהכי הוי שיעור כתם לקמן בפרק הירואה כתם (דף טו.):
אחת זו ואחת זו. אפילו בשתי גריסין חוששין שמה ראתה אותן בשני בין השמשות או אחת היום ואחת בין השמשות של מחר וראיית בין השמשות עולה לשני ימים שמקצתה מן היום ומקצתה מן הלילה ויש כאן שלשה רצופין:
א"ר נראין כו'. כולה מפרש לה:

הכא במאי עסקינן. פלוגתא דרבנן ורבי יהודה בן אגרא:
כשבדקה. עצמה כל שני בין השמשות:
ולא בדקה חלוקה. בשני ימים אלא בגי' ומצאה ב' גריסין ולפי שלא בדקה חלוקה עד הנה לא ידעה מאימת הן באין לפיכך יש לחוש שמה בשני בין השמשות ראתה או אחת ביום ראשון ואחת בין השמשות של מחר דהוה להו ג' ראיות:

בין השמשות דרבי יהודה. בבמה מדליקין הכסוף העליון ולא הכסוף התחתון ושיעורו חצי מיל ולר' יוסי כהרף עין ובסוף היום הוא זה נכנס וזה יוצא:
והא בדקה בבין השמשות דרבי יהודה. הלכך לא ראתה אחת מהן בין השמשות שתעלה לחומר ב' ימים:
ספקא הוא. דחיישינן שמה לאחר סילוק ידיה בבין השמשות דרבי יוסי חזאי והוא עולה לשני ימים והוה להו שלשה ימים רצופים ולרבנן לילה הוא ואפילו חזאי לא הוה להו שלשה ראיות:
אילמלי ידיה בעיניה. באותו מקום:
כל בין השמשות. דרבי יהודה:
יפה אתם אומרים. לרבנן דלא חיישי כיון דכל בין השמשות דר' יהודה לא חזאי:
אימור עם סילוק ידיה ראתה. דהא בין השמשות דרבי יהודה ארוך הוא:
נראין דברי רבי יהודה. דחייש:

בשלא בדקה. ומדקאמר רבי בהא ס"ל כרבי יהודה אבל בשבדקה לא ס"ל כוותיה מכלל דרבי יהודה בן אגרא אפילו בדקה נמי חייש ומאי לא בדקה אי נימא ה"ק רבי רואה אני את דברי ר' יהודה בשלא בדקה בדברי יוסי ואע"ג דבדקה דר' יהודה דאיכא לספוקי בבין השמשות דרבי יוסי אבל איני רואה את דבריו כשבדקה בשניהם:
מכלל דרבי יהודה אפילו בדקה בתרווייהו. חייש הא ודאי בין השמשות לא חזאי ואין לך לחלוק ראייה אחת לשתים:
אלא פשיטא דלא בדקה. לא בהא ולא בהא דחוששת שמה ראתה בבין השמשות דר' יהודה:

אבל בדקה. דר' יהודה אין אני רואה את דבריו לחוש לזיבה:
אלמא. קסבר רבי בין השמשות דרבי יוסי לילה הוא והראייה שבה אינה עולה לשתים:
אי נימא כשבדקה דרבי יהודה ולא דרבי יוסי. וקאמר רבי בזו אני רואה את דבריהם דלא חיישינן אבל לא בדקה לא בזו ולא בזו איני רואה את דבריהם דאנא סבירא לי דחיישא:
מכלל דרבנן אע"ג דלא בדקה לא בהא ולא בהא לא חיישא והא לא בדקה. ויש לחוש לראיית בין השמשות המתחלקת לשתים:
אלא פשיטא. דנראין דברי חכמים כשבדקה דקאמר רבי שבדקה בשניהם קאמר אבל באחד מהן דקאמרי אינהו נמי לא חיישא איני רואה דבריהם דכיון דלא בדקה דר' יוסי יש לחוש לראיית בין השמשות אלמא לרבי ספקא הוא כו':

ה"ק. האי נראין דקאמר רבי לאו לטעמיה דנפשיה קאמר דתידוק מינה מדקאמר בזו אני רואה את דברי זה ובזו איני רואה מכלל דאינהו בתרווייהו פליגי ותקשי לך אלא רבי לפרושי פלוגתייהו אתא לאשמועינן במאי פליגי וה"ק נראין דברי ר' יהודה לחכמים ומוזים לו דחיישינן כשלא בדקה לא בזה ולא בזה שדברי חכמים כשבדקה באחד מהני דקסברי בין השמשות דרבי יוסי ליליא הוא ורבי יוסי לטעמיה דאמר ספקא הוא הילכך עד שתבדוק בשניהם יש לחוש בראיית בין השמשות:

תנו רבנן:

"הרואה כתם:

אם יש בו כדי לחלק שלשה גריסין שהו כגריס ועוד - חוששת.

ואם לאו - אינה חוששת.

רבי יהודה בן אגרא אומר משום רבי יוסי:

אחת זו ואחת זו - חוששת.

אמר רבי:

נראין דברי רבי יהודה בן אגרא בשלא בדקה.

ודברי חכמים כשבדקה."

נגא

מאי "בדקה", ומאי "לא בדקה"?

אמר רבא:

אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי:

הכא במאי עסקינן:

כגון: שבדקה עצמה,

ולא בדקה חלוקה,

ואף עצמה לא בדקה אלא בין השמשות דרבי יהודה,

ובבין השמשות דרבי יוסי לא בדקה.

דרבנן סברי: בבין השמשות דרבי יוסי - ליליא הוא.

והא בדקה בבין השמשות דרבי יהודה.

ורבי יוסי לטעמיה, דאמר: בין השמשות ספיקא הוי.

ואמניא להו אנא: אילמלי "ידיה בעיניה" כל בין השמשות - יפה אתם אומרים,

עכשיו - שמה עם סילוק ידיה ראתה.

ואמרו לי: כי קאמרינן כשנתנה "ידיה בעיניה" כל בין השמשות.

"אמר רבי: נראין דברי רבי יהודה בן אגרא בשלא בדקה."

מאי "לא בדקה"?

אילמא: דבדקה דרבי יהודה ולא בדקה דרבי יוסי -

מפלל דרבי יהודה סבר: אף על גב דבדקה בתרווייהו חיישא - הא בדקה!

אלא פשיטא דלא בדקה, לא בדרבי יהודה, ולא בדרבי יוסי,

אבל בדקה בדרבי יהודה ולא בדקה בדרבי יוסי - לא חיישא,

אלמא: בין השמשות דרבי יוסי לרבי - ליליא הוא.

אימא ספא: "ודברי חכמים כשבדקה" - מאי בדקה?

אילמא: דבדקה בדרבי יהודה, ולא בדקה בדרבי יוסי,

מפלל דרבנן סברי: אף על גב דלא בדקה בתרווייהו לא חיישינן - הא לא בדקה!

אלא פשיטא דבדקה, בין בדרבי יהודה, ובין בדרבי יוסי,

אבל בדקה בדרבי יהודה ולא בדקה בדרבי יוסי - חיישינן,

אלמא: בין השמשות דרבי יוסי לרבי ספקא הוי!

קשיא דרבי אדרבי!

הכי קאמר:

נראין דברי רבי יהודה בן אגרא לרבנן: דלא בדקה כלל,

לא בדרבי יהודה,

ולא בדרבי יוסי.

שאף חכמים לא נחלקו עליו אלא דבדקה בדרבי יהודה ולא בדקה בדרבי יוסי,

אבל היכא דלא בדקה כלל - מודו ליה.

ורמינהו:

"הרואה נתם: לראיה מרובה - חוששת.

לראיה מועטת - אינה חוששת,

זו דברי רבי יהודה בן אגרא שאמר משום רבי יוסי.

אמר רבי:

אני שמעתי ממנו: שאחת זו ואחת זו - חוששת.

ומן הטעם הזה אמר לי:

ומה אילו נדה, שלא הפרישה בטרה מן המנחה ולמעלה -

לא תהא בחזקת טמאה?!

ונראין דבריו נשבדקה".

מאי "בדקה"?

אלימא: בדקה בדברי יהודה, ולא בדקה בדברי יוסי -

מפלל דרבי יהודה בן אגרא סבר: אף על גב דלא בדקה, לא בדברי יהודה,

ולא בדברי יוסי - לא חיישא?!

והא לא בדקה!

אלא פשיטא בדקה, בין בדברי יהודה, ובין בדברי יוסי,

מפלל דרבי יהודה בן אגרא סבר: בדקה בדברי יהודה, ולא בדקה בדברי יוסי - לא חיישא.

אלמא: בין השמשות דרבי יוסי לרבי יהודה בן אגרא - ליליא הוא.

קשיא דרבי יהודה בן אגרא אדרבי יהודה בן אגרא!

בשלמא: בלא רבי - לא קשיא,

התם - בדקה בדברי יהודה, ולא בדקה בדברי יוסי,

הכא - בדקה נמי בדברי יהודה, ובדברי יוסי.

אלא בדברי - קשיא!

תרי תנאי ואליאבא דרבי יהודה בן אגרא,

האי תנא סבר: שלים בין השמשות דרבי יהודה, ונהדר חייל בין השמשות דרבי יוסי.

והאי תנא סבר: בין השמשות דרבי יוסי מישך שייך בדברי יהודה.

נגב

רס"י

לראיה מרובה. ג' גריסין

בועודות:

לראיה מועטת. שני גריסין

בועודות:

ממנו. מדברי יוסי:

שלא הפרישה בטרה. בשביעי

שלא בדקה בין השמשות:

לא תהא בחזקת טמאה. ואינה

טובלת לערב ואע"פ שהפרישה

בטרה שחרית אלמא מראתה

הויא כל היום בחזקת חוזרת

ורואה עד גמר היום אף זו הואיל

ולא בדקה בין השמשות שלם

איכא למיחש דלמא בסוף בין

השמשות ראתה והיא עולה

לשתי ראיות:

ונראין לי דבריו. ומודה אני לו:

כשבדקה. בין השמשות שלם תו

לא חיישא ובשלא בדקה אני

חולק עליו:

קשיא דרבי יהודה אדר' יהודה.

דלעיל ס"ל בין השמשות דרבי

יוסי ספיקא הוא:

בשלמא בלא רבי. אי לא פירש

רבי לפלוגתייהו בין לעיל בין

הכא לא הוה קשיא דרבי יהודה

אדר' יהודה התם דבדקה כו':

אלא בדברי. מכי אתא רבי

לפרושי פלוגתייהו ולא מתוקמא

לן אלא כדפירשה דלרבי יהודה

דלעיל ספיקא הוא והכא מיתחזי

דליליא הוא קשיא:

והדר. מתחיל דרבי יוסי וספקא

הוא:

מישך שייך בדברי יהודה.

מובלע הוא בתוך של רבי יהודה

וכיון דלדידיה בעינן כל בין

השמשות דרבי יהודה הרי בדקה

בשניהם:

27. נג, ב

רס"י

מטמאה עצמה. הרואה כתם
מטמאה עצמה לטהרות
וקדשים:
למפרע. עד שעת הכבוס:
חמור מראייתה. למפרע
דלראייתה לא הוי אלא מעת
לעת וכתמה עד שעת הכבוס:
והא מצינו כו'. דהא מודה ר"ש
בן אלעזר בקדשים דמטמאתן
למפרע עד שעת הכבוס:

תנו רבנן:

"הרואה כתם: מטמאה עצמה,
וקדשים - למפרע,
דברי רבי.
רבי שמעון בן אלעזר אומר:
קדשים - מטמאה,
עצמה - אינה מטמאה,
שלא יהא כתמה חמור מראייתה".

והא מצינו כתמה חמור מראייתה לענין קדשים!

אלא תני הכי:

"רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף קדשים אינה מטמאה,
שלא יהא כתמה חמור מראייתה לכל דבר".

28. נג, ב

רפ"י

ראתה כתם ואח"כ ראתה דם.
 תוך מעת לעת:
תולה כתמה בראייתה. ואמרין
 האי כתם מדם נדות זה הוא
 וטהורה מלטמא עד שעת הכבוס
 אלא משמצאתו ולהבא:
יומו. אם ראתה בו ביום תולה
 ואם שקעה חמה אף על פי
 שראתה בתוך מעת לעת אינה
 תולה:
שהוא מתקנה. מיקל עליה וכיון
 דכתמים דרבנן נראין דברי
 המיקל ולקמן פריך עוותי מעוות
 לה דהא ר"ש בן אלעזר מחמיר:
איפוך. ואימא נראין דברי
 מדבריו:
הוא מתקן הלכותיה לידי זיבה.
 לענין זיבה הוא מיקל דלדידיה
 היכא דלא חזיא בו ביום לא
 תלינן כתמה בראייתה ומונה ימי
 נדות מיום ראייתה ואין ימי
 זיבה מתחילין עד יום ח' לראייתה
 לרבי מונה מיום מציאת כתמה ואף
 להקל ולטבול לליל שביעי לכתמה אם
 פסקה ומיום ח' לכתמה הווי ימי
 זוב ונמצא רבי מחמיר לענין
 זיבה דכי חזיא בחי' לכתמה
 אמרינן יום זיבה הוא וצריכה
 לשמור תשיעי יום כנגד יום ואם
 תראה שנים עמו תהא זבה
 ולר"ש סוף נדה הוא ולא מצריך
 שימור ואם תראה שנים עמו לא
 תהיה זבה נמצא אני מביאה ע"י
 כתמה לזיבה אבל איחו לא:
צריכין הפסק טהרה. בשביעי
 לטבול בערב צריכה לבדוק בין
 המששות להפסיק בטהרה או
 לא:
זימנין. פעם אחרת:
אשכחיה. רבי זירא לרבי אסי:
דיתבי וקאמר. הך מלתא דרבי
 ומפרש עלה אמר ר"ל והוא
 שבדקה בין המששות של שביעי
 לכתמה להפסיק בטהרה אבל
 לא הפרישה בטהרה גליא דעתה
 דמיום ראייתה נקטה מנינא
 דידיה והיא גרמה לעצמה
 להבדיל כתמה מראייתה וכתמה
 מטמא למפרע מיום לבישה ורבי
 יוחנן אמר אף על פי שלא בדקה
 דכיון דיכולה לתלות לאו בגילוי
 דעתה תליא מלתא ולא מפסדא
 בהכי:
א"ל רבי זירא לרבי אסי.
 מדפליגי רבי יוחנן ור"ל לענין
 תליא בבדקה ולא בדקה מכלל
 דאורחא הוא לבדוק ביום שביעי
 לכתמה ולהפסיק בטהרה:
שיטפך. ריהטך:

תנו רבנן:
"ראתה כתם ואחר כך ראתה דם - תולה כתמה בראייתה מעת לעת, דברי רבי.
רבי שמעון בן אלעזר אומר:
יומו.
אמר רבי:
נראין דבריו מדברי,
שהוא - מתקנה,
ואני - מעוותה".

"מתקנה"?! עוותי מעוות לה!

אמר רבינא:
איפוך.

רב נחמן אמר:
לעולם לא תיפוך,
שהוא מתקן הלכותיה לידי זיבה,
ואני מעוות הלכותיה לידי זיבה.

בעי מיניה רבי זירא מרבי אסי:
כתמים - צריכין הפסק טהרה או לא?

אשתיק, ולא אמר ליה ולא מידי.

זימנין אשכחיה דיתבי וקאמר: "תולה כתמה בראייתה מעת לעת, דברי רבי".

אמר ריש לקיש:
והוא שבדקה.

ורבי יוחנן אמר:
אף על פי שלא בדקה.

אמר ליה:
מפלל דכתמים צריכין הפסקת טהרה!?

אמר ליה:
אין.

והא זימנין סגיאין בעאי²⁹³ מינה ולא אמרת לי ולא מידי!

דלמא אגב שיטפך אתיא לך?

אמר ליה:
אין, אגב שיטפאי אתיא לי.

²⁹³ כתבי יד. גירסת וילנא: בעא

29. נג, ב

רפ"י

מתני'

הרואה יום אחד עשר בין השמשות. וספק יום הוא והוי דם זיבה או ספק לילה ותחלתו נדה:

תחלת נדה וסוף נדה כו'. ובגמרא פריך תחלת נדה וסוף זיבה היא והויא טועה ובעיכ תשב שבעה ואם ראתה לסוף שבעה יום אחד נחמיר עליה לומר ראה ראשונה סוף זיבה הואי והשתא הויא תחלת נדה ותשב שבעה ואם שלשה תראה נחמיר עליה לומר ראייה ראשונה תחלת נדה הואי והשתא זבה וצריכה שבעה נקיים ולא תשב ארבעה והן וכן לעולם היא מקולקלת ותקנתה כדמפרש בערכין (דף ח.):

יום ארבעים לזכר ויום שמונים ללידת נקבה בין השמשות לכולן. כלומר באיזה מאלו שתראה בין השמשות הוי האי בין השמשות ספק טמא ספק טהור ואם תראה ליום שמיני ספק נדה ספק שומרת יום כנגד יום וכן לעולם עד שתפסוק כדי שיעור המפורש לה בערכין:

את השוטות. את הטועות כגון אלו שראו בשעת הספק:

באו ותקנו את הפקחות. הרואות בשעה ודאית וצריכין אנו לתקן פתחיהן ולפרש ימי שימורן ותשמישן כדמפרש בברייתא בגמרא:

מתניתין

הרואה יום אחד עשר בין השמשות - תחלת נדה וסוף נדה.

תחלת זיבה וסוף זיבה.

יום ארבעים לזכר, ויום שמונים לנקבה, בין השמשות לכולן - הרי אלו טועות.

אמר רבי יהושע:

עד שאתם מתקנים את השוטות, באו ותקנו את הפקחות.

גמרא

"תחלת נדה וסוף נדה"?!?

תחלת נדה וסוף זיבה היא!

אמר רב חסדא:

הכי קאמר:

הרואה: יום אחד עשר בין השמשות - תחילת נדה, וסוף זיבה.

ובשביעי לנדתה - סוף נדה, ותחלת זיבה.

30. נג, ב - נד, א

רפ"י

"אמר רבי יהושע:

עד שאתם מתקנים את השוטות, באו ותקנו את הפקחות."

הני נד, א ^ שוטות ניהו! טועות ניהו!

אָלָא תְנִי: טועות.

דְתַנְיָא:

"יום אחד טמא ויום אחד טהור: משמשת שמיני ויליו עמו, וארבעה לילות מתוך שמונה עשר יום."

ואם היתה רואה מבערב: אינה משמשת אלא שמיני בלבד.

שני ימים טמאין ושני ימים טהורין: משמשת - שמיני,

ושנים עשר,

וששה עשר,

ועשרים.

וְתִשְׁמַשׁ נְמִי בְתִשְׁסֹר!

אמר רב ששת:

זאת אומרת "אֶרְגֵּן" דתנן (נדה עב) - אָסוּר.

רב אשי אמר:

נהי דחד עשר - לא בעי שימור,

עשירי - מיהא בעי שימור.

שלשה ימים טמאין ושלשה ימים טהורין - משמשת שני ימים,

ושוב אינה משמשת לעולם.

ארבעה ימים טמאים וארבעה ימים טהורין - משמשת יום אחד,

ושוב אינה משמשת לעולם.

חמשה ימים טמאים וחמשה ימים טהורין - משמשת שלשה ימים,

ושוב אינה משמשת לעולם.

ששה ימים טמאין וששה ימים טהורין - משמשת חמשה ימים,

ושוב אינה משמשת לעולם.

שבעה ימים טמאין ושבעה ימים טהורין - משמשת רביע מינה

מתוך עשרים ושמונה ימים.

שמונה ימים טמאין ושמונה ימים טהורין - משמשת חמשה עשר יום

מתוך ארבעים ושמונה.

הרי ארביסר הוו!

אמר רב אדא בר יצחק:

זאת אומרת ימי נדתה שאין רואה בהן עולין לספירת זבתה.

דאיבעיא להו:

ימי לידה שאינה רואה בהן - מהו שיעלו לספירת זבתה?

נד, ב

אמר רב כהנא:

תא שמע:

"דאתה שנים,

ולשלישי הפילה,

ואינה יודעת מה הפילה: הרי זו ספק זיבה,

ספק לידה - מביאה קרבן,

ואינו נאכל.

וימי לידתה, שאין רואה בהן - עולין לה לספירת זבתה."

גמ' שוטות ניהו. בתמיה: דתניא. לפרושי פקחות דמתניתין קאתי: יום אחד טמא ויום אחד טהור. כל ימיה וקמירי כשרואה ביום: משמשת שמיני. ליום שראתה בו ראייה ראשונה שהרי טהורה הות שהרי בשביעית לערב טבלה ולא תראה עד תשיעי הלכך משמשת שמיני שלם לילה ויום: ולילו עמו. ליל אחריו נהי תשיעי: וארבעה לילות מתוך שמונה עשר יום. לראייה הראשונה שהרי אשה זו לא תהא זבה לעולם שאינה רואה ג' רצופין וכשהיא רואה תשיעי תהא שומרת עשירי ותשמש בלילה ותראה ב"א ותשמור י"ב ותשמש בלילה הרי שנים ותראה ב"ג ותשמור י"ד ותשמש בלילה הרי שלשה ותראה ט"ו ותשמור ט"ז ותשמש לערב הרי ד' וב"ז ותראה ותשמור י"ח הרי כלו י"ח ולא שמה אלא ד' לילות לבד שמיני ולילו ותשמיש אחרון אינו בתוך י"ח ולמחר ב"ח כשתראה תהא תחלת נדה שהרי שלמו י"א שבין נדה לנדה וחוזרת למנינה שאמרנו:

ואם היתה רואה. בכל הימים הטמאים מבערב: אינה משמשת אלא שמיני. שלם לילה ויום אבל לא ליל של אחריו שהרי תראה בו ותהא טמאה וצריכה לשמור עשירי ובלילה לא תטבול שהרי רואה וכן עד סוף י"ח שהן י"ח עם ימי הנדות וב"ח תהא תחלת נדה ותחזור למנינה ותשמש בשמיני וכן לעולם: ב' ימים טמאים כו'. כללא דמילתא כל ימים דלקמן עד סוף פירקין כשרואה מבערב:

משמשת שמיני. שהוא משני ימים הטהורים שביעי ושמיני טהורין הן אלא שהשביעי מהנדות וטובלת לערב ומשמשת שמיני שלם ולערב תראה שהוא תשיעי וכן עשירי ותשמור י"א יום לאלו שני ימים טובלת לערב ומשמשת י"ב שלם ותראה י"ג וי"ד ותהא שומרת ט"ו ותשמש ט"ז ותראה י"ז וי"ח ותשמור י"ט דקסבר הרואה יום י"א אסור לשמש למחר ולקמן פריך ותשמש בתשסרי דהא כלו להו ימים שצריכה שימור ומ"מ ביום עשרים משמשת וכשתראה יום כ"א הרי היא תחלת נדה וחוזרת למנין זה שאמרנו:

ותשמש בתשסרי. דקיימא לן בפרק אחרון (לקמן עב): יום אחד עשר לימי זיבה לא בעי שימור יום כנגדו וזו למה משמרת י"ט בשביל י"ח שהוא סוף זיבה: גרגון. דתנן בפרק תינוקת (שם) הרואה יום י"א וטבלה ליום שלאחריו ושמה וראתה בו ביום בית הלל אומרים הרי זה גרגון שלא המתין יום זה ומהך ברייתא דקתני ומשמשת יום עשרים ולא יום י"ט שמענין דאסור להיות גרגון ולשמש ביום י"ב עם הרואה ב"א:

רב אשי אמר. לעולם אינו אסור והכא דתני אסור משום שראתה יום עשירי דאיהו בעי שימור לפיכך תשב י"ט הטהור ויהא שימור ליום י"ז שהוא עשירי לימי זיבה שימור לא הוי אלא יום טהור דהכי נפקא לן יהיה מלמד שסופרת יום אחד לאחד וספירה לא הוי אלא יום טהור: משמשת שני ימים. אחד עשר וי"ב שהשמיני ותשיעי מ"א שבין נדה לנדה הן ועשירי שימור הוא לכן ושוב אינה משמשת לעולם שהרי תהא זבה ב"ג וי"ד וט"ו וצריכה לספור ז' נקיים והיא לא תראה ז' נקיים לעולם: יום אחד. שמיני דכולה ברייתא כשרואה מבערב:

רביע ימיה מתוך כ"ח. שבעה ימים שאחר שבעה הטמאים של נדות היא משמשת ושבעה השלישיים תהא זבה ושבעה האחרונים הן ימי הספירה הרי כ"ח וביום כ"ט תהא תחלת נדה ונמצאת משמשת רביע ימיה ולהכי נקט כ"ח מפני שתחלת נדותה של זו מכ"ח לכ"ח: ט"ו יום מתוך מ"ח. כגון ח' הראשונים השמיני ימי זיבה ובשמונה השניים תשמור יום לשמיני שלפניו ותשמש שבעה הרי ט"ז שעברו עליה ונשארו ב' לבא מימי זיבה ושמונה השלישיים שנים מהן ימי זוב והששה תחילת נדתה ושמונה הרביעיים שהן טהורים: הראשונים ישלים ז' ימי נדה והשבעה תשמש ועכשיו נותרו ד' ימים מימי זיבה שמונה החמשיים הרי היא זבה משלשה ראשונים וח' שלאחריהן שבעה לספירה ושמיני לתשמיש הרי ט"ו יום מתוך מ"ח וביום מ"ט כשתראה תהא תחלת נדה ותחזור למנין שאמרנו:

ארביסר הוו. קסבר האי דמותיב שהאשה הזאת לא תשמש יום מ"ח לפי שהשמונה החמשיים שנעשית בהן זבה אין מהן אלא ד' מימי זיבה וד' האחרונים מימי נדה הן ומיהו תחלת נדה לא הוי כל זמן שלא ספרה ולא טהרה מזובה אבל להכי מהניא הך ראייה ד' האחרונים הראויין לנדות שכשיבאו שמונה טהורין שאחריהם לא יעלו שלשה הראשונים לימי הספירה לפי שהן השלמת ימי נדה וימי נדתה אלא להכי מהניא רואה בהן אין עולין לספירת זבתה הלכך אין כאן אלא חמשה לספירה וכשתראה יום מ"ט סותרת וכן כל ח' השביעיים (יום) ועד שיגיע יום ס"ג לא ישלימו ימי ספירתה:

ימי לידתה. כגון ילדה בזוב ופסקה מיד: הכי גרסינן ראתה שנים. ראתה שני ימים בשופי בתוך י"א שבין נדה לנדה:

ספק לידה ספק זיבה. שמה לידה שמה זיבה שמה לא זו ולא זו אם ולד הוא ולא ראתה בפתיחת הקבר הרי היא לידה ולא זיבה ואם אינו ולד וראתה דם בפתיחת הקבר הרי היא זיבה ואין כאן לידה ואם ולד הוא וראתה דם בלידה הרי זו יולדת בזוב ואם נפתח קבר בלא דם ואינו ולד אין כאן לא זו ולא זו הלכך ספק הוא ונטיל עליה חומר לידה לטמא שבועיים אפילו לא תראה וחומר זיבה שכל זמן שלא תפסוק ז' נקיים לא תטהר ומביאה קרבן ואינו נאכל שמה אין כאן לא לידה ולא זיבה:

וימי לידתה שאין רואה בהן עולין כו'. ואע"ג דאיכא לספקי ביולדת בזוב ויש כאן לידה וזיבה:

רס"י

משום דאיכא למימר כו'. אבל אי הוה פשיטא לן דיולדת נקבה היא לא סלקי לה:
ט' ימים טמאין. תרי מינייהו זיבה וכי חזיא טהורין חד מינייהו הוי שימור ושמונה לתשמיש וביום י"ט הויא תחלת נדה וכן לעולם לא תהא זבה:
ימי שמושה כימי זיבתה. דמעשרה טמאין הוו ז' נדה וג' זיבה ומעשרה טהורין ז' לספירה וג' לתשמיש הרי ימי שימוש בימי זיבה:
וכן למאה. טמאין ז' ימי נדה וכולהו ימי זיבה ומאה טהורין ז' לספירה וכולהו לתשמיש וכן לאלף:

אמר רב פפא:

שאני התם, פיון דאיכא למימר יולדת זכר היא, וכל הני שבועה יתירי דקנהבין לה, סלקי לה לספירת זיבתה!

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא:

ביוולדת זכר - איכא לספוקי,
 ביוולדת נקבה - ליכא לספוקי!
 אלא לאו שמע מינה: עולין.

שמע מינה.

תשעה ימים טמאין ותשעה ימים טהורין - משמשת שמונה ימים מתוך שמונה עשר.
עשרה ימים טמאין ועשרה ימים טהורים - ימי שמושה כימי זיבתה.
וכן למאה,
וכן לאלף.

הדרן עלך בא סימן